

POGLAVLJE I. POLITIČKI KRITERIJI

1.1. UVOD

Nacionalni interes i strateški cilj Vlade Republike Hrvatske je punopravno članstvo u Europskoj uniji. Ispunjavanje uvjeta za punopravno članstvo u Europskoj uniji – stabilnost institucija koje osiguravaju demokraciju, vladavinu prava i poštivanje demokratskih načela i ljudskih prava, međunarodnog prava te tržišnog gospodarstva – čini temelje unutarnje i vanjske politike Republike Hrvatske.

Vlada RH je tijekom 2003. godine provodila, a nastaviti će i u 2004. godini, provoditi opsežan niz reformi, koje će pripremiti zemlju za buduće članstvo u EU. Hrvatska je odlučna nastaviti sa započetim procesom ostvarivanja članstva u EU. Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između RH i EZ i njezinih država članica daje okvir za reforme, koje Hrvatska želi provesti do kraja 2006. godine.

U cilju potvrđivanja namjere da doprinese ukupnoj, a posebice političkoj stabilnosti u Jugoistočnoj Europi, RH se u sklopu provedbe obveza preuzetih u okviru Procesu stabilizacije i pridruživanja posvećuje i ispunjavanju političkih preduvjeta koje je EU istaknula kao mjerilo političke spremnosti i želje Hrvatske da postane dijelom europske obitelji.

Sukladno svojim programskim prioritetima, te u svjetlu podnošenja zahtjeva RH za punopravno članstvo u EU, Vlada RH je uspostavila sustav koordinacije tijela državne uprave u ispunjavanju preuzetih međunarodnih obveza. Slijedom Zaključaka od 30. srpnja 2003., Ministarstvo vanjskih poslova – u suradnji s Ministarstvom za europske integracije, Ministarstvom za javne radove, obnovu i graditeljstvo, Ministarstvom pravosuđa, uprave i lokalne samouprave i Uredom za suradnju s Međunarodnim sudom i Međunarodnim kaznenim sudom za bivšu Jugoslaviju, kao i s drugim tijelima – zaduženo je pravovremeno predlagati Vladi RH odgovarajuće mjere, kojima će se ubrzati ispunjavanje preostalih obveza iz političkih kriterija – suradnja s MKSJ, povratak izbjeglica, zaštita manjinskih prava, reforma pravosuđa, reforma medija – i pripremati podloge za dogovoreni dijalog s Europskom komisijom o navedenim pitanjima.

1.2. DEMOKRACIJA I VLADAVINA PRAVA

Ustavom Republike Hrvatske od 22. prosinca 1990, Hrvatska je uspostavljena kao jedinstvena i nedjeljiva demokratska i socijalna država čije su najviše ustavne vrednote: sloboda, jednakost, nacionalna ravnopravnost i ravnopravnost spolova, mirotvorstvo, socijalna pravda, poštivanje prava čovjeka, nepovredivost vlasništva, očuvanje prirode i čovjekova okoliša, vladavina prava i demokratski višestranački sustav .

Glavnina reformskih procesa u Hrvatskoj usmjerena je na ispunjavanje i jačanje tih vrednota, koje proizlaze iz, i prilagođeni su standardima Europske unije.

1.2.1. REFORMA PRAVOSUĐA

Ostvarenje načela vladavine prava i pravne sigurnosti građana, kao i funkcioniranje tržišnog gospodarstva, ne može se postići bez učinkovitog i neovisnog djelovanja hrvatskog pravosuđa. Učinkovito pravosuđe od strateške je važnosti i za ostvarenje

interesa i ciljeva Republike Hrvatske u procesu pridruživanja EU, a postizanje njegove učinkovitosti i nepristranosti, u skladu s europskim standardima glavni je cilj koji treba postići reformom pravosudnog sustava.

U cilju daljnjeg unaprjeđivanja i razvoja pravosudnog sustava, Vlada RH je u 2003. godini nastavila sa započetim reformama, utemeljenim u dokumentu "Strategija reforme pravosuđa" (2002.).

Zakonodavna djelatnost

Tijekom 2003. godine, od novih zakona iz nadležnosti Ministarstva pravosuđa, uprave i lokalne samouprave (MP) i to iz područja pravosuđa doneseno je 13 zakona i 3 izmjene i dopune postojećih zakona. Od zakona odnosno izmjena i dopuna zakona koji neposredno utječu na povećanje učinkovitosti pravosuđa treba istaknuti:

- Zakon o sudskim pristojbama (NN br. 26/03) kojim je usklađena visina sudskih pristojbi vrijednostima predmeta spora i drugim kriterijima čime je obeshrabreno objesno parničenje s jedne strane i omogućen lakši pristup sudu u opravdanim slučajevima, s druge strane;
- Zakon o nasljeđivanju (NN br. 48/03) kojim su ostavinski postupci preneseni u nadležnost javnih bilježnika čime su rasterećeni sudovi;
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku (NN br.117/03) kojim su uvedene mjere ubrzanja postupka skraćivanjem rokova, onemogućavanjem namjernog otezanja postupka kroz povećanje broja prekluzivnih rokova, ukinućem prava na beneficio novorum u žalbenom postupku itd.;
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o stečaju (NN br. 123/03) koji je također uveo brojne promjene u stečajnom postupku u cilju njegovog pojednostavljenja i ubrzanja;
- Zakona o mirenju (NN br.163/03), kojim je otvorena mogućnost alternativnog rješavanja sporova u RH putem postupka mirenja među strankama u sporu;
- Zakon o sprječavanju sukoba interesa u obnašanju javnih dužnosti (NN br.163/03) kao instrument onemogućavanja korupcije u političkoj sferi, sferi javne uprave i pravosuđa;
- Zakon o zaštiti svjedoka (NN br.163/03) koji omogućava provođenje programa zaštite svjedoka kao jednog od najučinkovitijih metoda u razotkrivanju i procesuiranju počinitelja organiziranog kriminala;
- Zakon o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona, usvojen 15. listopada 2003. godine, (NN br. 173/03) će u najvećoj mogućoj mjeri spriječiti zlouporabe procesnih prava, posebno one kojima je svrha odugovlačenje postupka, te će povećati učinkovitost postupka putem komisije prodaja pokretnina, prijenosom procesnih radnji iz nadležnosti sudova u nadležnost javnih bilježnika kao i omogućavanjem da zapljenu i prodaju pokretnina u ovršnom postupku obavljaju ovlaštene privatni poduzetnici (komisija prodaja). Odredbe o sudjelovanju javnih bilježnika u ovršnom postupku primjenjivat će se od 1. listopada 2004. godine.

Jačanje ljudskih potencijala

Veliki pomak u 2003. godini učinjen je u popuni upražnjenih sudačkih mjesta. Imenovana su 62 nova suca i 25 novih državnih odvjetnika u sudovima i državnim odvjetništvima različitog ranga u Republici Hrvatskoj, 86 službenika i namještenika u sudovima i državnim odvjetništvima i 450 zemljišno-knjižnih referenata u okviru programa uređenja zemljišnih knjiga temeljem zajma Svjetske banke.

Izobrazba sudaca

Pri Ministarstvu pravosuđa djeluje kao samostalna služba Centar za stručno usavršavanje sudaca i drugih pravosudnih dužnosnika koji je zadužen za stalno stručno usavršavanje dužnosnika u pravosudnih tijelima. Centar surađuje sa sudovima, državnim odvjetništvima, pravnim fakultetima, strukovnim organizacijama i tijelima kao i međunarodnih institucijama i tijelima u izradi i izvođenju programa stručnog usavršavanja. Tijekom 2003. organizirana su različita predavanja i radionice: radionica o sprečavanju trgovine ljudima, u suradnji sa ABA CEELI; radionica o edukaciji iz Europskog prava u okviru TEMPUS projekta "European space of justice"; radionica za suce prekršajnih sudova; radionice za suce trgovačkih sudova – Zakon o stečaju; radionica "učenje učitelja", u suradnji s Državnom školom za suce Republike Francuske; radionica "upravljanje glavnom raspravom u kaznenim predmetima" (izrada presuda); radionica "upravljanje glavnom raspravom u građanskim predmetima" (izrada presuda); okrugli stol o učinkovitosti presuda Europskog suda za ljudska prava; seminar o izmjenama kaznenog zakonodavstva u području gospodarskog kriminaliteta, te o promjenama koje će se odraziti na Zakon o trgovačkim društvima, te godišnje savjetovanje državnih odvjetnika.

Informatizacija pravosuđa

Uspješnost reforme pravosuđa velikim dijelom ovisi i o informatizaciji pravosuđa unutar kojeg postoje slijedeći projekti: informatizacija zemljišnih knjiga, informatizacija pravosuđa, informatizacija trgovačkih sudova – registara, katastra i zemljišnih knjiga na otocima. Iz sredstava državnog proračuna, temeljem međunarodnog natječaja organiziranog od Vladinog ureda za internetizaciju, Ministarstvo pravosuđa, uprave i lokalne samouprave (MP) kupilo je 1700 kompleta kompjuterske opreme za sudove u Republici Hrvatskoj. Informatička oprema uvodi se zasebno i u trgovačke sudove kroz projekt unapređenja rada trgovačkih sudova u okviru financijske pomoći USAID programa.

Uređenje prostora

Početak 2003. godine dodijeljeni kompleks zgrada u Zagrebu koje je koristio UNPROFOR, u postupku je adaptacije, nakon čega bi trebao biti dodijeljen na uporabu Državnom odvjetništvu na svim razinama.

Programi pomoći Europske unije provode se u odnosu na programe:

- OBNOVA 99 (objavljivanje presuda Vrhovnog suda na Internetu) koji je u završnoj fazi skeniranja i anonimiziranja presuda u razdoblju od 1990. godine do danas;
- CARDS 2001. koji se odnosi na pomoć u provođenju edukacije sudaca i
- CARDS 2002. koji se odnosi na povećanje učinkovitosti pravosudnog sustava i poboljšanje upravljanjem predmetima kroz sustav "twinning" partnerstva, pri čemu je kao zemlja partner Hrvatskoj na natječaju izabrana Finska (vidi Poglavlje 4.2.).

Prioriteti u 2004. godini:

Hrvatska će nastaviti provoditi reformu pravosuđa:

1. reformom kaznenog i civilnog zakonodavstva u cilju usklađivanja sa stečevinom EU zakonodavstvom EU;
2. jačanjem izvan-sudskih načina rješavanja sporova tj. provedba Zakona o mirenju.

1.2.2. PROTUKORUPCIJSKE MJERE

Republika Hrvatska je kao dio međunarodne zajednice prepoznala opasnost od korupcije te je, potaknuta odlučnim naporima svjetske zajednice, poduzela odgovarajuće mjere kako bi se na normativnom i provedbenom planu suprotstavila ovom društvenom problemu, koji može bitno utjecati, pa čak i potkopati demokratski, socijalni i ekonomski razvoj kao i vladavinu prava.

Pravni okvir

Pravni okvir nacionalnog zakonodavstva za suzbijanje korupcije nalazi se u kaznenom zakonodavstvu usklađenom s međunarodnim standardima.

U Kaznenom zakonu Republike Hrvatske korupcijskim kaznenim djelima smatraju se kaznena djela primanja i davanja mita, protuzakonitog posredovanja (tzv. "trgovanje utjecajem"), zlorabe obavljanja dužnosti državne vlasti, nelojalne konkurencije u vanjsko-trgovinskom poslovanju i zlorabe u postupku stečaja.

Pored toga, 12. rujna 2003. godine donesen je i Zakon o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela (NN br. 151/03). Tim Zakonom predviđena je odgovornost pravnih osoba za kaznena djela koja počine njihove odgovorne osobe i to ne samo za korupcijska kaznena djela, već i za veliki broj ostalih kaznenih djela ako je njima povrijeđena neka dužnost pravne osobe ili je pravna osoba ostvarila ili trebala ostvariti protupravnu imovinsku korist počinjanjem tih kaznenih djela.

Hrvatski sabor usvojio je 1. listopada 2003. godine i Zakon o sprječavanju sukoba interesa u obnašanju javnih dužnosti (NN br. 163/03). Zakon pored ostalog predviđa da dužnosnici u obnašanju javnih dužnosti moraju postupati časno, nepristrano i učinkovito, te se moraju pridržavati i načela odgovornosti, poštenja, savjesnosti, otvorenosti i vjerodostojnosti. Dužnosnici ne smiju koristiti javnu službu za osobni probitak ili probitak osobe koja je s njima povezana. Ne smiju biti ni u kakvom odnosu ovisnosti prema osobama koje bi mogle utjecati na njihovu objektivnost. Nakon izbora ili imenovanja na javnu dužnost dužni su urediti svoje privatne poslove kako bi se spriječio predvidljivi sukob interesa, a ako se takav sukob pojavi dužnosnik je dužan razriješiti ga tako da zaštiti javni interes. Zakon obvezuje dužnosnike da u roku od 30 dana od dana stupanja na dužnost moraju podnijeti izvještaj s podacima o svojoj imovini, stalnim prihodima, te imovini svog bračnog druga i svoje djece sa stanjem na taj dan.

Hrvatski sabor usvojio je također 1. listopada 2003. i Zakon o zaštiti svjedoka (NN br. 163/03), kojim se uređuju uvjeti i postupci za pružanje zaštite i pomoći ugroženim i njima bliskim osobama, koje su izložene ozbiljnijoj opasnosti po život, zdravlje, tjelesnu nepovredivost, slobodu ili imovinu većeg opsega zbog iskazivanja u kaznenim postupcima za kaznena djela predviđena u ovom Zakonu.

Nacionalni program za borbu protiv korupcije s akcijskim planom za borbu protiv korupcije iz travnja 2002. (NN br. 34/02) navodi kako je transparentnost, otvorenost, dobra vladavina te odgovorna i poštena javna uprava značajan faktor u sprječavanju korupcije, koja, kao veliko društveno zlo u Hrvatskoj, ima trend koji može postati kočnica demokratskom i gospodarskom razvoju. Akcijskim planom utvrđeno je razrađivanje pravila koja će garantirati transparentnost funkcioniranja tijela državne vlasti i dostupnost podataka od javnog interesa, a u skladu s tim i donošenja zakonskih rješenja, s ciljem

unaprjeđena postojeće prakse preglednosti svih podataka i informacija relevantnih za građane. Hrvatski sabor usvojio je 15. listopada 2003. Zakon o pravu na pristup informacijama (NN br. 172/03), koji uređuje osnovna pitanja, načela i načine, kao i postupak za ostvarivanje općeg prava na dostupnost informacijama koje su od interesa za javnost odnosno građane, a čija je svrha osigurati javnost i otvorenost djelovanja tijela javne vlasti.

Primjenjujući članak 9. Građanskopravne konvencije o korupciji, Republike Hrvatska je 14. srpnja 2003. godine usvojila Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o radu (NN br. 114/03). Dopunjen je članak 108. Zakona o radu na način da ne postoji opravdani razlog za otkaz onom radniku koji zbog opravdane sumnje na korupciju ili u dobroj vjeri podnese prijavu odgovornim osobama ili nadležnim tijelima državne vlasti (institut "zviždanja" – whistleblowing).

Republika Hrvatska je implementirala u svoje nacionalno zakonodavstvo i nekoliko međunarodnih i europskih konvencija vezanih uz suzbijanje korupcije. Od ranije su već u Republici Hrvatskoj ratificirane i na snazi Konvencija o pranju, traganju, privremenom oduzimanju prihoda stečenih kaznenim djelom kao i Kaznenopravna konvencija o korupciji. Građanskopravna konvencija o korupciji, koju je RH ratificirala 27. veljače 2003. g., stupila je na snagu 1. studenoga 2003. s obzirom da je prikupljen dovoljan broj ratifikacija država članica Vijeća Europe.

Institucionalni okvir

U Republici Hrvatskoj donesen je 2001. godine Zakon o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta, koji je stupio na snagu 19. listopada 2001. godine (NN 88/01 i 12/02).

Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta u svom sastavu ima: Odjel za istraživanje i dokumentaciju, Odjel za sprječavanje pojava korupcije i za odnose s javnošću, Odjel tužitelja, Tajništvo i prateće službe.

Zbog nedostatka radnog prostora tijekom 2002. godine, Odjel za istraživanje i dokumentaciju i Odjel za sprječavanje pojava korupcije i za odnose s javnošću nije bio ustrojen, niti kadrovski popunjen. Odjel tužitelja, također kadrovski neekipiran, obavljao je svoje redovne poslove u posve neprimjerenom radnom prostoru.

Zbog nedostatka prostora Ured nije bio ekipiran savjetnicima i stručnim suradnicima drugih struka (računovodstveno-financijske, informatičke, novinarske, porezne i dr.), a u Ured nisu bila raspoređena na rad ni najmanje dva policijska službenika, kako je to predviđeno Zakonom.

U prvoj polovini 2003. godine Državno odvjetništvo Republike Hrvatske ustupilo je sjedištu Ureda u Zagrebu radni prostor od 24 prostorije ukupne površine 578,80 m². Nakon preuređenja tijekom srpnja 2003. došlo je do preseljenja osoblja i raspoložive opreme u navedeni prostor. Te su okolnosti omogućile da se Ured u sjedištu i kadrovski popuni pa su tako u Odjelu tužitelja raspoređena dva nova zamjenika ravnatelja. Trenutno je samo jedno mjesto zamjenika ravnatelja u sjedištu Ureda u Zagrebu ostalo upražnjeno. Popunjena su i određena službenička i namještenička radna mjesta. Uskoro se očekuje i popunjavanje radnog mjesta tajnika. Na dinamiku odlučivanja o prijemu službenika i namještenika utječu rezultati i vrijeme potrebno da se provedu nužne sigurnosne provjere kandidata. Usprkos nedovoljnom interesu ljudi koji ispunjavaju

uvjete za rad u Uredu, uložiti će se dodatni naponi kako bi se Ured ekipirao stručnim, predanim i mlađim osobama do kraja 2003. godine, a u cijelosti najkasnije u prvoj polovini 2004. godine.

U lipnju 2003. ove godine Uredu su od strane Ministarstva pravosuđa, uprave i lokalne samouprave (MP) Republike Hrvatske ustupljena na korištenje i službena vozila. Time je Ured uključujući i odsjeke u Osijeku, Rijeci i Splitu znatno povećao operativnu mobilnost u radu. To se posebno odnosi na odsjeke Ureda koji u svom djelokrugu rada pokrivaju područja dviju i više županija.

Problem prostora nije riješen u odsjecima Ureda u Rijeci i Splitu. Do kraja 2003. godine, te tijekom 2004. godine i odsjeci Ureda u Rijeci i Splitu trebali bi dobiti neophodan prostor za rad, ekipirati se potrebnim brojem službenika te biti opremljeni odgovarajućom uredskom i informatičkom opremom.

Prioriteti u 2004. godini:

1. U cilju provedbe Nacionalnog programa za borbu protiv korupcije nužno je u Hrvatskom saboru ustrojiti Povjerenstvo za provedbu Nacionalnog programa za borbu protiv korupcije.

Plan provedbe Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju

R.B.	Mjera	Rok provedbe	Nositelji
3	nastaviti proces sveobuhvatnih političkih, gospodarskih, pravnih, institucionalnih i strukturnih reformi u RH s ciljem ispunjavanja svih kopenhagenskih i madridskih kriterija i uvjeta iz "politike uvjetovanosti" EU sukladno programu Vlade RH – mjera se provodi	Trajno	VRH MEI MVP TDU
R.B.	Mjera	Rok provedbe	Nositelji
REFORMA PRAVOSUĐA I PROTUKORUPCIJSKE MJERE			
322	ažurirati rad zemljišnoknjižnih odjela	12/04	MP
	uspostava Povjerenstva Hrvatskog sabora za provedbu Nacionalnog programa za borbu protiv korupcije	/04	Hrvatski sabor

1.3. LJUDSKA PRAVA I ZAŠTITA MANJINA

1.3.1. GRAĐANSKA, POLITIČKA, GOSPODARSKA I SOCIJALNA PRAVA

Pravni sustav RH osigurava visok stupanj zaštite ljudskih prava i temeljnih sloboda. Temeljne odredbe Ustava RH deklariraju ljudska prava kao "najvišu vrednotu". Hrvatska je stranka svih temeljnih međunarodnih ugovora na području ljudskih prava. Prema 140. članku Ustava, međunarodni ugovori koji su sklopljeni i potvrđeni u skladu s Ustavom i objavljeni (u Narodnim novinama), a koji su na snazi, čine unutarnji dio pravnog poretka RH, a po pravnoj snazi su iznad zakona. U praksi, zaštita ljudskih prava najčešće se ostvaruje putem provedbe i primjene nacionalnog zakonodavstva koje se usklađuje s međunarodnim ugovorima kojih je RH stranka, a u slučaju Europske konvencije o ljudskim pravima i putem Europskog suda za ljudska prava.

Vlada RH je, na zasjedanju Komisije UN za ljudska prava 2003. godine, uputila otvoreni poziv svim tematskim procedurama Komisije. Taj će poziv produbiti postojeći dijalog te pridonijeti unutarnjim procesima čiji je cilj jačanje nacionalnog zakonodavstva s relevantnim standardima na području ljudskih prava.

1.3.1.1. SLOBODA UDRUŽIVANJA

Prema podacima Ministarstva pravosuđa, uprave i lokalne samouprave (MP) od 25. srpnja 2003., u Hrvatskoj je registrirano 23.744 udruge. Tom broju se treba pribrojiti i 120 stranih udruga, 70 zaklada i 5 fondacija koje djeluju u RH.

Vlada RH obvezala se u svom Programu rada za razdoblje 2000.-2004. godina da će “predložiti Hrvatskom saboru načine financiranja i poboljšanja materijalne osnove institucija civilnoga društva”. U cilju operacionalizacije ove zadaće Ured za udruge predložio je Vladi RH novi, decentralizirani model organizacijske strukture za daljnje poticanje razvoja civilnoga društva. U tom modelu strateške pozicije imaju Savjet za razvoj civilnoga društva i Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva.

Osnivanjem Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva (Zakon o osnivanju Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva donesen je 16. listopada 2003., NN br. 173/03), Hrvatska će se pridružiti zapadnoeuropskim zemljama kao i tranzicijskim zemljama u Europi koje kroz zaklade kao izraz organizirane filantropije i građanske svijesti o odgovornosti prema zajednici potiču razvoj aktivnog civilnog društva. Time će se i započeti s procesom izgradnje domaće infrastrukture za razvoj civilnoga društva koja će svoje organizacijske oblike imati izvan državne uprave čime će omogućiti dotok sredstava i iz drugih izvora, a ne samo iz državnoga proračuna.

Savjet za razvoj civilnoga društva, koji djeluje od 14. ožujka 2002. kao savjetodavno i stručno tijelo Vlade RH, fokusirao je svoje aktivnosti na provedbu Programa suradnje Vlade RH i nevladinog, neprofitnog sektora u Hrvatskoj, izradu Strategije razvoja civilnoga društva, usklađivanje financijske potpore koja se iz državnoga proračuna odobrava za financiranje programa/projekata udruga sukladno odredbama Kodeksa pozitivne prakse, standarda i mjerila za ostvarivanje financijske potpore programima i projektima udruga. Sastav članova Savjeta za razvoj civilnoga društva (10 predstavnika ministarstava i 14 predstavnika civilnoga društva izabranih od samih udruga) jamči primjenu participativne demokracije u našoj zemlji.

Donošenjem Kodeksa pozitivne prakse, standarda i mjerila za ostvarivanje financijske potpore programima i projektima udruga (Vlada ga je usvojila 10. srpnja 2003., te poslala u saborsku proceduru), osnivanjem Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva, strateškim pozicioniranjem Savjeta za razvoj civilnoga društva uz logističku potporu Ureda za udruge stvoreni su preduvjeti da vizija preraste u promjenu koju objedinjava novi model organizacijske strukture za poticanje razvoja civilnoga društva.

Prioriteti u 2004. godini:

1. Usvajanje u Hrvatskom saboru Kodeksa pozitivne prakse, standarda i mjerila za ostvarivanje financijske potpore programima i projektima udruga
2. Daljnja primjena Programa suradnje Vlade Republike Hrvatske i nevladinog, neprofitnog sektora u Hrvatskoj (Savjet, Zaklada, lokalna samouprava)
3. Izrada Strategije za razvoj civilnoga društva u Republici Hrvatskoj (Savjet i Vlada RH)

4. Priprema nacrtu prijedloga Zakona o dobrovoljnom (volonterskom) radu (Savjet, Ured za udruge, Nacionalni odbor za razvoj volonterstva, Središnji državni ured za upravu)
5. Priprema nacrtu prijedloga izmjena Zakona o zakladama i fondacijama (Savjet, Ured za udruge, Središnji državni ured za upravu)
6. Izrada novih zakonodavnih rješenja koja će omogućiti veću samoodrživost nevladinog, neprofitnog sektora u Hrvatskoj (Zaklada)
7. Priprema nacrtu prijedloga Zakona o djelatnosti od općeg dobra (PBO Law).

Sindikati

Novim Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o radu (NN br. 114/03), koji je stupio na snagu 19. srpnja 2003. godine, osnažuje se sloboda udruživanja. Naime, sindikalne podružnice ili drugi oblici organiziranja stječu ovlaštenja u pravnom prometu danom koji je utvrđen odlukom o osnivanju u skladu sa statutom udruge. Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o radu Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva više ne donosi rješenje kojim bi se u registar udruga upisivale sindikalne podružnice ili drugi oblik unutarnjeg organiziranja, kao niti promjene u vezi s time. Također će se u skladu s navedenim izmjenama uskladiti i Pravilnik o registraciji udruga (NN br. 14/96).

Tijekom 2003. godine došlo je do promjene broja sindikalnih središnjica. Naime, osim već postojećih pet središnjica (Savez samostalnih sindikata Hrvatske, Matica hrvatskih sindikata javnih službi, Nezavisni hrvatski sindikati, Hrvatska udruga sindikata i Udruga radničkih sindikata Hrvatske) osnovana je i šesta sindikalna središnjica – UNI-CRO.

Postoje određene inicijative za izmjenu Zakona o načinu određivanja zastupljenosti udruga sindikata više razine u tripartitnim tijelima na nacionalnoj razini, čime bi se omogućilo ujedinjavanje sindikata.

1.3.1.2. PRAVO NA INFORMACIJU

Hrvatski sabor donio je na sjednici 15. listopada 2003. Zakon o pravu na pristup informacijama (NN br. 172/03), kojim je, uz Zakon o medijima, Zakon o zaštiti tajnosti podataka i Zakon o zaštiti tajnosti osobnih podataka, zaokruženo donošenje pravnih pretpostavki za ostvarivanje općeg prava na pristup informacijama. Pravo na dostupnost informacijama kojima raspolažu tijela javne vlasti jedno je od temeljnih ljudskih prava koje je zaštićeno i odredbama Ustava RH, međunarodnim ugovorima, posebno Europskom konvencijom o ljudskim pravima i temeljnim slobodama kao i Konvencijom o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša iz 1998.

Pravo na pristup informacijama o poslovima koji mogu utjecati na interese i poslove fizičkih i pravnih osoba dobiva dodatno na važnosti ako se uzmu u obzir suvremene tendencije stvaranja otvorene, građanima dostupne i od građana nadzirane javne uprave, koja i sama ima sve više i više interesa da građanima približi svoj rad. Treba napomenuti kako je pravo pristupa informacijama temeljno i opće pravo, a posebna prava javnosti definirana su Zakonom o javnom priopćavanju i Zakonom o medijima.

Zakonom o pravu na pristup informacijama uređuje se pravo na pristup informacijama koje posjeduju, raspolažu ili nadziru tijela javne vlasti, propisuju načela prava na pristup informacijama, izuzeci od prava na pristup informacijama i postupak za ostvarivanje i

zaštitu prava na pristup informacijama. Cilj ovoga Zakona je omogućiti i osigurati ostvarivanje prava na pristup informacijama fizičkim i pravnim osobama putem otvorenosti i javnosti djelovanja tijela javne vlasti, sukladno ovom i drugim zakonima. Definiran je i prizivni, odnosno žalbeni postupak, kao i kaznene sankcije u slučaju kršenja odredbi ovog Zakona.

1.3.1.3. SLOBODA MEDIJA

Tijekom 2003. godine Republika Hrvatska je donijela medijsko zakonodavstvo kojim se osigurava pravni okvir za slobodan i nezavisan rad medija, pluralizam medija, te su u tom dijelu ostvarene zadaće iz Nacionalnog programa Republike Hrvatske za pridruživanje Europskoj uniji – 2003. godine. Donijeti su Zakon o Hrvatskoj radioteleviziji (NN br. 25/03), Zakon o elektroničkim medijima NN br. 122/03) i Zakon o medijima NN br. 163 /03).

Zakonom o medijima uređena su opća načela medija, prava i obveze nakladnika i novinara, način ostvarivanja javnosti i transparentnosti vlasništva nad medijima, kao i poslovanja medija, obveze i ograničenja u obavljanju distribucijske djelatnosti tiskanih medija, te način osiguravanja zaštite tržišnog natjecanja u području medija. Zakonom o elektroničkim medijima uređuju se pak prava, obveze i odgovornosti pravnih i fizičkih osoba koje obavljaju djelatnost proizvodnje i objavljivanja programskih sadržaja i programskih usluga putem elektroničkih medija.

Navedenim je posebnim propisima razrađeno i ostvareno ustavno jamstvo slobode i izražavanja misli navedeno u odredbi članka 38. Ustava RH (NN br. 41/01). Na ovaj način posebnim propisima uređeno je posebno jamstvo slobode tiska i drugih sredstava priopćavanja, slobode govora i javnog nastupa i slobodnog osnivanja svih pravnih osoba javnog priopćavanja. Zabranjena je cenzura, kao i ograničenje prava slobode govora i izražavanja misli. Novinari imaju pravo na slobodu izvještavanja i pristup informacijama. Zajamčeno je pravo na ispravak svakome tko smatra da mu je javnom viješću povrijeđeno Ustavom i zakonom utvrđeno pravo.

Tako je člankom 3. Zakona o elektroničkim medijima propisano da se jamči sloboda izražavanja i puna programska sloboda elektroničkih medija. Nijedna odredba ovoga Zakona ne može se tumačiti na način da se daje pravo na cenzuru ili ograničenje prava slobode govora i izražavanja misli. Člankom 7. Zakona propisano je da nakladnik samostalno oblikuje programsku osnovu medija i snosi odgovornost za objavljivanje programskih sadržaja.

Zakonom o Hrvatskoj radioteleviziji zajamčena je samostalnost Hrvatske radiotelevizije, kao javne televizije, koja se ostvaruje kroz samostalno obavljanje djelatnosti i programsku i uredničku samostalnost Hrvatskog radija i Hrvatske televizije, a naročito u planiranju i proizvodnji programa, utvrđivanju programske sheme, uređivanju i prezentiranju vijesti i informativnog programa (članak 15. stavak 1.).

Zakonom o medijima također je zajamčena sloboda izražavanja i sloboda medija. Ovim Zakonom posebno je predviđeno da sloboda medija obuhvaća slobodu izražavanja mišljenja, neovisnost medija, slobodu prikupljanja, istraživanja, objavljivanja i raspačavanja informacija u cilju informiranja javnosti; pluralizam i raznovrsnost medija, slobodu protoka informacija i otvorenosti medija za različita mišljenja, uvjerenja i za raznolike sadržaje, dostupnost javnim informacija, uvažavanje zaštite ljudske osobnosti,

privatnosti i dostojanstva, slobodu osnivanja pravnih osoba za obavljanje djelatnosti javnoga informiranja, tiskanja i raspačavanja tiska i drugih medija iz zemlje i inozemstva, proizvodnju i objavljivanje radijskog i televizijskog programa, kao i drugih elektroničkih medija, autonomnost urednika, novinara i ostalih autora programskih sadržaja u skladu s pravilima struke.

Također je radi zaštite raznovrsnosti i pluralizma medija predviđeno ograničenje koncentracije u području tiskanih i elektroničkih medija, te javnost vlasništva. Zakonom o elektroničkim medijima uspostavljen je Fond za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija. Sredstvima Fonda poticat će se tijekom 2004. godine proizvodnja i objavljivanje programskih sadržaja elektroničkih medija na lokalnoj i regionalnoj razini koji su od javnog interesa, a osobito važni za ostvarivanje prava građana na javno informiranje, nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj, poticanje posebnih programa na područjima od posebne državne skrbi, poticanje kulturnog stvaralaštva, te razvoj obrazovanja, znanosti i umjetnosti.

Svi zakoni iz područja medija usklađeni su sa standardima EU-a, što znači da su usklađeni sa pravnim aktima EU, direktivama, te aktima Vijeća Europe, preporukama, kao i s Europskom konvencijom o prekograničnoj televiziji.

Prethodno navedene zakonske odredbe provode se u praksi, a osigurani su mehanizmi zaštite slobode izražavanja.

Zakonom o elektroničkim medijima utvrđena načela i obveze koje proizlaze iz europskih propisa nadzire Vijeće za elektroničke medije kao nezavisno i samostalno regulatorno tijelo u području elektroničkih medija. Vijeće za elektroničke medije je regulatorno tijelo koje je nadležno za javni radio i televiziju (Hrvatsku radioteleviziju) i privatne radijske i televizijske postaje, te ima cjelovit nadzor na području djelatnosti radija i televizije.

Zakonom o medijima osigurana je sudska zaštita u slučaju povrede slobode izražavanja i slobode medija.

Rad Hrvatske radiotelevizije kao javne televizije također prati i nadzire Programsko vijeće Hrvatske radiotelevizije, kao tijelo HRT-a, čime se zastupa i štiti interes javnosti, te slobode izražavanja i medija. Hrvatski sabor donio je na svojoj sjednici 17. listopada 2003. Odluku o imenovanju članova Programskog vijeća Hrvatske radiotelevizije (NN br. 167/03). Među 145 prijavljenih kandidata na javni poziv izabrano je 11 članova, koji će, između ostalog, na temelju javnog natječaja imenovati glavnog ravnatelja HRT-a, a na njegov prijedlog, imenovati ravnatelje HR i HT odnosno Glazbene proizvodnje. Na prijedlog ravnatelja HR i HT, Vijeće će također imenovati direktore programa HTV i HR i glavne urednike Informativnog programa HR i HT.

Vijeće za radio i televiziju donijelo je 16. rujna 2003. odluku o dodjeli koncesije za treći program HTV-a. Pobjednik natječaja izabran je sukladno odredbama Poslovnika Vijeća, prema kojim pobjednik mora dobiti podršku većine vijećnika, odnosno najmanje 5 od ukupno 9 glasova. Glasovalo se u dva kruga. U drugom krugu izabrana je tvrtka HRTL, u čijem su sastavu njemačka televizijska kuća RTL (suvlasništvo njemačke medijske grupacije Bertelsman i WAZ-a), te hrvatske tvrtke Agrokor, Podravka, Atlantic grupa, HVB/Splitska banka i Pinta TV3. Televizijska koncesija na državnoj razini dodijeljena je na 10 godina (uz godišnju naknadu od 300.000 Kn i 100.000 Kn za korištenje

frekvencije). Koncesiju za emitiranje televizijskog programa na nacionalnoj razini imala je prije toga, osim javnog HTV-a, samo Nova TV.

Prioriteti u 2004. godini:

1. Posebna će se pozornost usmjeriti na provedbu gore navedenih zakonskih propisa. Posebno će biti važan rad regulatornog tijela Vijeća za elektroničke medije, te Programskog vijeća HRT-a koje kao tijelo HRT-a štiti i zastupa interes javnosti u ovoj javnoj televiziji.
2. Ostvarit će se profesionalizacija i stručna ekipiranost Vijeća za elektroničke medije, za što su osigurana potrebna sredstva.
3. Vijeće za elektroničke medije ostvarivat će odlučujuću ulogu u obavljanju nadzora nad provedbom Zakona o elektroničkim medijima, s obzirom da su ovom regulatornom tijelu dane široke ovlasti, kojima se osigurava realizacija načela slobode i nezavisnosti medija. Ovo Vijeće odlučuje i o raspodjeli sredstava Fonda za poticanje i raznovrsnost medija, čija će sredstava, očekuje se, tijekom 2004. godine značajno doprinijeti ostvarenju pluralizma i raznovrsnosti medija.
4. Pluralizmu i raznovrsnosti televizijskog programa doprinijet će i djelovanje HRTL-a kao novog koncesionara, koji je dobio koncesiju za treću mrežu, dakle još jednog koncesionara televizijskog programa na nacionalnoj razini.

1.3.1.4. RAVNOPRAVNOST SPOLOVA

U Republici Hrvatskoj donesen je niz materijalnih propisa, kao i procesnih odredbi kojima se utječe na uklanjanje diskriminacije protiv žena. Iako te odredbe zadiru u sva životna područja, najveće su promjene u području nasilja u obitelji i osiguranju jednakih mogućnosti pri zaposlenju. Donesen je novi zakonski propis u području obiteljskog prava te je uspostavljen novi zakonski okvir za zabranu diskriminacije u područjima zapošljavanja i rada. Uz jačanje sustava za pravosudnu zaštitu i provedbu ovih prava, osnovana su i odgovarajuća tijela za zaštitu i promicanje ravnopravnosti spolova. Nadalje, Republika Hrvatska je po prvi put pristupila izradi specijalnih zakona koji su isključivo namijenjeni sprječavanju diskriminacije na osnovi spola, i to: Zakon o ravnopravnosti spolova (NN br. 116/03), Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji (NN br. 116/03), te Zakon o istospolnim zajednicama (NN br. 116/03).

Zakonom o ravnopravnosti spolova štiti se i promiče ravnopravnost spolova kao temeljna vrednota ustavnog poretka Republike Hrvatske, uređuje zaštita od diskriminacije na temelju spola i stvaranje jednakih mogućnosti za žene i muškarce u političkom, gospodarskom, socijalnom, obrazovnom i svim drugim područjima društvenog života. Definira se diskriminacija na osnovu spola kao naličje ravnopravnosti u svim pojavnim oblicima – kao izravna, neizravna i kao uznemiravanje, te spolno uznemiravanje. Utvrđuju se državni mehanizmi postizanja jednakosti i ravnopravnosti, te obveza uvođenja načela ravnopravnosti spolova (gender mainstreaming-a). Nadalje, utvrđuju se i mehanizmi zaštite načela ravnopravnosti spolova.

Navedeni Zakon po prvi put uvodi u hrvatsko zakonodavstvo i zabranu spolnog uznemiravanja – ono se definira kao diskriminacija na osnovu spola.

Na temelju Zakona o ravnopravnosti spolova, Hrvatski sabor donio je na sjednici 1. listopada 2003. Odluku o imenovanju pravobraniteljice za ravnopravnost spolova, koja će, djelujući neovisno i samostalno, pratiti provedbu ovog Zakona i drugih propisa koji se

tiču ravnopravnosti spolova, te o tome najmanje jednom godišnje izvješćivati Hrvatski sabor.

Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji iz srpnja 2003. godine ima za cilj efikasnu i trajnu zaštitu ugroženih osoba, s naglaskom na prevenciju, a zatim i na potpunu zaštitu žrtava nasilja. Zakon uvodi i instituciju "zabrane pristupa", te propisuje zaštitne mjere zabrane približavanja žrtvi nasilja u obitelji. Zakon predviđa kaznu za nasilje u obitelji – novčanu kaznu ili kaznu zatvora.

U kontekstu prihvaćanja politike slobode spolne orijentacije, u srpnju 2003. godine stupio je na snagu Zakon o istospolnim zajednicama. Navedenim Zakonom uređuju se sljedeća pitanja: što se smatra istospolnom zajednicom, koje osobe mogu otpočeti život u istospolnoj zajednici, pravo na uzdržavanje partnera/ica koji žive u istospolnoj zajednici, stjecanja i dioba zajedničke stečevine i vlastite imovine, te mogućnost sklapanja ugovora o uređenju imovinskopravnih odnosa između partnera/ica. Ciljevi ovog zakona su ublažavanje diskriminacije prema osobama homoseksualne orijentacije, pravna regulacija imovinskih prava i obveza koja nastaju na osnovi zajedničkog života partnera/ica, te priznavanje postojanja homoseksualnih zajednica kao društvene činjenice, koji ima imovinskopravne posljedice.

1.3.1.5. ZAŠTITA PRAVA DJETETA

Pravni okvir

Poštivanje prava djeteta, bitna je karakteristika svake demokratske države. U Republici Hrvatskoj temeljna prava i interesi djece zaštićeni su Ustavom (NN br. 28/01), na način da se djeci osigurava posebna skrb i zaštita od strane države i društva. Uz navedeno, nužno je istaknuti, da Hrvatsku u posljednje vrijeme karakteriziraju zakonodavne reforme, između ostalih i obiteljska, a što je rezultiralo i napretkom na ovom području. Brojnim novim zakonima kontinuirano se usklađuje zaštita prava djeteta s međunarodnim standardima.

U cilju sustavnije zaštite prava i interesa djeteta, tijekom 2003. usvojen je niz novih zakona: Obiteljski zakon, Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, Zakon o pravobranitelju za djecu, Zakon o nagradi za promicanje prava djeteta, Zakon o sprječavanju nasilja na sportskim natjecanjima.

Nacionalnim programom djelovanja za djecu predloženo je uvođenje posebne nagrade za promicanje prava djeteta, te je u svibnju 2003. donesen Zakon. Zakonom se, na dan prihvaćanja Konvencije o pravima djeteta, uređuje dodjela Nagrade (za životno djelo i godišnja) za iznimna postignuća u zaštiti dobrobiti, prava i interesa djece. Nagrada za životno djelo dodjeljuje se istaknutim pojedincima zbog trajnog doprinosa promicanju prava djeteta, a tri godišnje nagrade pojedincima/grupi za dostignuća tijekom protekle godine. Ove godine po prvi će se dodijeliti Nagrade, čime će se hrvatskoj javnosti, ali i mlađem naraštaju na vrlo popularan i neposredan način približiti sadržaj Konvencije.

Zakon o pravobranitelju za djecu

Pravobranitelj za djecu, kao samostalna neovisna i nestranačka institucija štiti, prati i promiče prava i interese djece na temelju Ustava RH, međunarodnih ugovora i domaćih zakona, tako što: prati usklađenost nacionalne legislative s međunarodnim standardima

kao i izvršavanje obveza koje proizlaze za RH; prati primjenu svih propisa; predlaže nadležnim tijelima poduzimanje mjera radi unaprjeđenja stanja i sprječavanja štetnih djelovanja na ovom području; reagira na povrede pojedinačnih prava djece; te se osobito se zalaže za zaštitu djece s posebnim potrebama; kao i za upoznavanje javnosti i Hrvatskog sabora o stvarnom stanju.

Temeljem Zakona, u rujnu ove godine, imenovan je dječji pravobranitelj, te se očekuje i dovršetak ustrojstva njegova ureda. Također je podnesen zahtjev za članstvo u Europskoj mreži ombudsmana za djecu (ENOC).

Institucionalni okvir

Zaštita prava i interesa djeteta vrlo je široka te je obuhvaćena nizom pojedinačnih propisa, a što za posljedicu ima provedbu i praćenje istih od brojnih tijela državne vlasti. Sukladno postojećoj trodiobi vlasti, dajemo kraći pregled nadležnosti:

- zakonodavstvo: nadležni su različiti saborski odbori, od kojih je Odbor za obitelj mladež i šport matično tijelo u postupku donošenja propisa vezanih uz brak, obitelj, skrbništvo, materinstvo, zaštitu djece i mladeži od ovisnosti, itd.;
- sudstvo: pri redovnim općinskim sudovima, županijskim sudovima i Vrhovnom sudu RH postoje posebni odjeli ili suci za mladež; državni odvjetnici su specijalizirani u odjelima za mladež pri općinskim i županijskim državnim odvjetništvima, dok je jedan od zamjenika pri Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske zadužen za mladež;
- državna uprava: veći broj tijela, kao što su Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo pravosuđa prati ovo područje.

Navedenom je, uz Ured dječjeg pravobranitelja (vidi u tekstu ranije), potrebno pribrojiti i dva savjetodavna tijela Vlade RH: Vijeće za djecu i Povjerenstvo Vlade RH za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladih.

Vijeće za djecu zaduženo je za trajno praćenje ostvarivanja Nacionalnog programa djelovanja za djecu, kao i za koordiniranje i usklađivanje aktivnosti državnih i ostalih tijela pri ostvarivanju planiranih mjera i aktivnosti iz istog. Nacionalni program donesen je 1998. temeljem preuzetih obveza iz Svjetske deklaracije o opstanku, zaštiti i razvoju djece i Plana djelovanja. Njime su obuhvaćena djeca do 18 godine, te se do 2005. traži: poboljšanje kvalitete života djece (zdravlje, izobrazba, stanovanje, zaštita od nasilja i zanemarivanja), osiguravanje uvjeta za rast i razvoj djece u iznimno teškim okolnostima i poticanje darovite djece. Analiza njegove provedbe pokazala je potrebu jasnijeg definiranja aktivnosti i dinamike izvršavanja, te je 10. srpnja 2003. Vlada RH, u smislu nadopune, prihvatila Prioritetne aktivnosti za dobrobit djece 2003.-2005. Posebice se nastoji pomoći najugroženijim skupinama djece, kao što su siromašni, zanemareni ili s teškoćama u razvoju. Područja Prioritetnih aktivnosti (odgoj i obrazovanje, zdravlje, prehrana, uloga obitelji, socijalna skrb, djeca u iznimno teškim okolnostima) proizlaze iz Plana djelovanja za primjenu Svjetske deklaracije o opstanku, zaštiti i razvoju djece, dok su područja slobodnog vremena, kulture i medija dodana.

Povjerenstvo Vlade RH za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladih proučava uzroke te prati kretanje maloljetničke delikvencije, pruža stručnu pomoć vezanu uz pravovremeno poduzimanje mjera u interesu zaštite djece i mladeži, posebice onih koji žive u rizičnim uvjetima, te radi na otklanjanju i ublažavanju negativnih čimbenika na

razvoj, mentalno zdravlje i ponašanje djece i mladeži. Isto je započelo s izradom Nacionalne strategije prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih, te je prema Nacionalnom programu djelovanja za djecu sredina 2004. određena kao rok izrade.

Prioriteti/mjere

1. dosljedna provedba Prioritetnih aktivnosti iz Nacionalnog programa djelovanja za djecu (rok: kontinuirano, koordinatori: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti i Vijeće za djecu);
2. osnivanje Nacionalnog dječjeg parlamenta (rok: listopad 2004., nositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti i Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa);
3. donošenje Nacionalne strategije u prevenciji poremećaja u ponašanju djece i mladih (rok: sredina 2004., nositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti i Povjerenstvo Vlade RH za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladih)
4. proglašenje Dana Konvencije o pravima djeteta u Hrvatskoj.

1.3.2. PRAVA MANJINA I ZAŠTITA MANJINA

Donošenjem Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina (NN br. 155/02), te provedbenih propisa stvoreni su uvjeti za sustavno ostvarivanje prava nacionalnih manjina. Svi spomenuti propisi doneseni su sukladno odredbama Okvirne konvencije o zaštiti nacionalnih manjina, te drugih međunarodnih dokumenata. Osnovna novina Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina omogućavanje je pripadnicima nacionalnih manjina sudjelovanje u procesu odlučivanja. U provedbi Ustavnog zakona donesen je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (NN br. 155/02) kojim je određen način izbora vijeća nacionalnih manjina, te omogućeno provođenje zastupljenosti nacionalnih manjina u predstavničkim tijelima lokalne i regionalne samouprave.

Sukladno Zakonu, općine i gradovi dužni su izmijeniti svoje statute kako bi bila osigurana zastupljenost manjina u predstavničkim tijelima.

Vlada Republike Hrvatske raspisala je 16. travnja 2003. godine izbore za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina, koji su održani 18. svibnja 2003. godine i na kojima je izabrano 207 od 209 vijeća i 42 predstavnika nacionalnih manjina. Budući da nije izabran predviđeni broj vijeća i predstavnika nacionalnih manjina, Vlada RH je 5. siječnja 2004. donijela Odluku o raspisivanju ponovljenih izbora za predstavnika nacionalne manjine u jedinici lokalne i područne (regionalne) samouprave i Odluku o raspisivanju dopunskih odnosno ponovljenih izbora za članove vijeća nacionalnih manjina u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, koji će se održati 15. veljače 2004. godine. Već započeti postupci edukacije kako lokalnih i regionalnih vlasti, tako i izabranih članova vijeća i predstavnika nacionalnih manjina o načinu rada i modalitetima suradnje bit će prošireni i nastavljeni u 2004. uz potporu i suradnju s OEES-om.

Savjet za nacionalne manjine će ubuduće, umjesto Vlade RH i Ureda za nacionalne manjine, raspoređivati i doznačivati sredstva za programe nacionalnih manjina u Hrvatskoj. Time se odlučivanje i o tom bitnom segmentu ostvarivanja prava manjina u potpunosti prenijelo na predstavnike manjina. U 2003. godini u državnom je proračunu osigurano 20 milijuna kuna za programe udruga nacionalnih manjina, što je oko 10 % više od prethodne godine. Ta sredstva samostalno raspoređuje Savjet za nacionalne manjine.

Sukladno Ustavnom zakonu, članove Savjeta za nacionalne manjine imenuje Vlada RH i sastoji se isključivo od pripadnika manjina i to: sedam članova iz reda osoba koje predlože vijeća nacionalnih manjina, pet članova iz reda istaknutih kulturnih, znanstvenih, stručnih, vjerskih djelatnika iz reda osoba koje predlože manjinske udruge i druge organizacije manjina, pravne osobe, vjerske zajednice i građani pripadnici nacionalnih manjina. Članovi Savjeta su i zastupnici nacionalnih manjina u Hrvatskome saboru. Savjet za nacionalne manjine ima predsjednika i dva potpredsjednika koji svoju dužnost obavljaju profesionalno. Jedan od njih je obvezno član Savjeta iz redova nacionalne manjine koja u ukupnom stanovništvu Hrvatske sudjeluje s više od 1,5%. Što se tiče datuma imenovanja članova Savjeta za nacionalne manjine, koji se biraju na prijedlog Vijeća nacionalnih manjina, čekaju se rezultati nacionalnih izbora kada će biti poznati zastupnici nacionalnih manjina u Hrvatskom saboru kako bi se osigurala zastupljenost svih nacionalnih manjina u Savjetu.

Vlada RH je 27. ožujka 2003. godine donijela Rješenje o imenovanju članova Savjeta za nacionalne manjine i imenovanju pet članova na prijedlog udruga nacionalnih manjina, vjerskih zajednica, te pripadnika nacionalnih manjina. Za članove Savjeta za nacionalne manjine iz reda istaknutih kulturnih, znanstvenih, stručnih, vjerskih djelatnika imenovani su predstavnici židovske, srpske, bošnjačke, crnogorske i albanske nacionalne manjine. Zastupnici nacionalnih manjina u Hrvatskome saboru po funkciji su članovi Savjeta. Savjet za nacionalne manjine ima predsjednika i dva potpredsjednika koji svoju dužnost obavljaju profesionalno. Za predsjednika Savjeta imenovan je predstavnik židovske, a za potpredsjednika Savjeta predstavnik srpske nacionalne manjine. Vlada RH je 29. listopada 2003. godine donijela rješenje o imenovanju još tri člana Savjeta iz reda osoba koje su predložila vijeća makedonske, njemačke i slovačke nacionalne manjine. Za drugog potpredsjednika Savjeta imenovan je predstavnik, kojeg je predložilo vijeće njemačke nacionalne manjine. Do sada su održane četiri sjednice Savjeta. Savjet je donio Odluku o rasporedu sredstava osiguranih u Državnom proračunu Republike Hrvatske za 2003. godinu za programe udruga i ustanova nacionalnih manjina, te proveo raspravu o izvješću Ministarstva prosvjete i športa o provedbi Zakona o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina.

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o izboru zastupnika u Hrvatski sabor (NN br. 53/03) povećan je broj zastupnika nacionalnih manjina i to: za srpsku nacionalnu manjinu na tri, a za ostale manjine na pet, tako da će zastupnici nacionalnih manjina u Hrvatskome saboru ubuduće imati osam zajamčenih mjesta, umjesto dosadašnjih pet mjesta. Pored toga, pripadnici nacionalnih manjina mogu biti birani i na listama pojedinih stranaka. Nova Vlada Republike Hrvatske potaknula je promicanje prava nacionalnih manjina, te sklopila sporazume i postigla dogovore s predstavnicima nacionalnih manjina.

Uzimajući u obzir specifični položaj i probleme romske populacije, Vlada RH je 16. listopada 2003. donijela Nacionalni program za Rome, koji je izrađen u suradnji s nadležnim ministarstvima i drugim organizacijama, te u suradnji s romskim udrugama.

Program ukazuje na osnovne probleme s kojima se susreće romska populacija i sadrži niz kratkoročnih i dugoročnih mjera u područjima zdravstva, odgoja i obrazovanja, socijalne skrbi, zapošljavanja, stanovanja i rješavanja statusnih pitanja koje trebaju doprinijeti otklanjanju dugo nerješivih problema i uspješnoj integraciji Roma, kao i poboljšavanju općeg stanja u romskoj zajednici. Za sve predviđene mjere utvrđeni su nositelji i planirana sredstva, a za mjere koje će se izvršavati u 2004. godini sredstva su predložena u državnom proračunu za 2004. godinu (20.000.000 kuna).

Nacionalni program za Rome predviđa sljedeće mjere:

- uključivanje Roma u društveni i politički život;
- očuvanje tradicijske kulture Roma;
- poticanje izdavaštva i informiranja te romske kulture i stvaralaštva putem medija;
- rješavanje statusnih pitanja Roma (državljanstvo);
- suzbijanje diskriminacije i pravna pomoć (besplatna pravna pomoć);
- odgoj i obrazovanje (obavezna predškola za romsku djecu, osiguranje pohađanja dječjeg vrtića, posebne mjere za veće uključivanje romske djece u obvezni osnovno školski sustav, povećanje broja Roma koji pohađaju srednje škole i fakultete);
- zdravstvena zaštita (posebne mjere za zdravstveni odgoj i prosvjećivanje Roma, cijepljenje romske djece, poboljšanje rada patronažne skrbi, borba protiv alkoholizma, pušenja i drugih ovisnosti, praćenje ostvarivanja prava na zdravstvenu zaštitu);
- zapošljavanje (posebne mjere za veće zapošljavanje i samo-zapošljavanje Roma);
- socijalna skrb (smanjenje siromaštva Roma, poboljšanje uvjeta življenja osoba s invaliditetom, zaštita romskih obitelji a posebice djece, pružanje humanitarne pomoći);
- prostorno uređenje (legalizacija i uređenje romskih naselja).

Već se započelo s provedbom pojedinih mjera posebno u području odgoja i obrazovanja. Održana su također četiri tematska seminara sa širokim brojem sudionika Roma, te domaćih i stranih eksperata.

Prioriteti u 2004. godini:

1. Nastavit će se pratiti provedba Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, Zakona o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina, Zakona o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina, te drugih provedbenih propisa.
2. Dopunski odnosno ponovljeni izbori za predstavnike nacionalnih manjina u predstavničkim tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u onim jedinicama u kojima nije ostvarena njihova zastupljenost sukladno zakonu održat će se 15. veljače 2004. Dopunski odnosno ponovljeni izbori za vijeća nacionalnih manjina u jedinicama lokalne i područne samouprave koja nisu izabrana također će se održati 15. veljače 2004.
3. Vlada RH pripremit će Izvješće o provedbi Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina u veljači 2004. godine. Koordinator za izradu Izvješća je Ured za nacionalne manjine.

1.4. PUČKI PRAVOBRANITELJ

I tijekom 2003. godine, pučki pravobranitelj je razmatrao pojedinačne slučajeve ugroženosti prava građana, koja su im prilikom izvršavanja poslova iz svoje nadležnosti počinila tijela državne uprave, tijela s javnim ovlastima ili djelatnici u tim tijelima. Izvješće o svojem radu za 2002. godinu, te o stupnju poštivanja ustavnih i zakonskih prava građana, pučki pravobranitelj podnio je predsjedniku Hrvatskog sabora aktom od 31. ožujka 2003.godine.

Izvrješće pokazuje značajno ukupno smanjenje pritužbi građana. Sam sadržaj pritužbi je različit u odnosu na prethodne godine, pa se uglavnom radi o oblicima povreda prava u područjima upravnog djelovanja kojima se bave i ombudsmani u drugim zemljama.

Iz Izvrješća je vidljiva bolja suradnja upravnih tijela i tijela s javnim ovlastima s pučkim pravobraniteljem, što je doprinijelo i većoj efikasnosti rada pučkog pravobranitelja.

Tijekom 2002. godine, pučki pravobranitelj primio je ukupno 1558 pritužbi, što u odnosu na prethodne dvije godine predstavlja značajnije smanjenje (za 16,8% u odnosu na 2000. i 11,2% u odnosu na 2001. godinu), ali predstavlja relativno malo (5,6%) smanjenje u odnosu na višegodišnji prosjek od 1650 novih predmeta. Osim novoprimitljenih pritužbi, u radu je bilo i 1031 pritužbi iz ranijih godina. Dakle, u 2002. godini radilo se na 455 predmeta, uglavnom iz 2001. godine, što znači da se u 2002. godini, ukupno radilo na 2013 predmeta. Od 455 prenesenih predmeta dovršeno je 260 (57,1%).

Najveći broj pritužbi u 2002. godini, od ukupno 1558 pristiglih pritužbi, odnosio se na rad tijela s javnim ovlastima i upravnih tijela u području socijalne sigurnosti tj. na području prava iz mirovinsko-invalidskog osiguranja, zdravstvenog osiguranja i zdravstvene zaštite, socijalne skrbi, te prava iz radnog odnosa državnih i javnih službenika.

Osnovna struktura primljenih pritužbi vidljiva je iz sljedeće tablice:

Red.br.	Područje	Broj pritužbi	% (1154=100)
I.	Imovinska prava	326	28,3
II.	Mirovinsko-invalidsko, zdravstveno osiguranje i socijalna skrb	366	31,7
III.	Statusna prava	81	7,0
IV.	Ratni stradalnici	134	11,6
V.	Urbanizam, zaštita okoliša, graditeljstvo	84	7,3
VI.	Osobna nesigurnost	18	1,5
VII.	Razno	145	12,6

Tijekom 2003. godine, mjerodavne vlasti provele su preporuke Pučkog pravobranitelja u slijedećim slučajevima povreda prava – stjecanje/priznavanje prava na mirovinu – odugovlačenje postupka, ostvarivanje prava iz sustava socijalne skrbi - susreti djeteta s roditeljem kojemu nije povjereno na čuvanje i odgoj, prava iz radnog odnosa državnog službenika, ograničenje prava vlasništva obiteljske kuće (pravo stanovanja), povrat imovine oduzete za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine – odugovlačenje postupka (povreda prava na obnovu), pravo na lokacijsku i građevnu dozvolu, pravo na zdrav okoliš (buka, onečišćenje zraka), statusna prava građana. Potrebno je istaknuti da je pučki pravobranitelj uvažavan je u tijelima lokalne i područne (regionalne) samouprave u znatno većem broju slučajeva nego kod središnjih tijela državne uprave (ministarstva).

Prioriteti u 2004. godini. Vlada RH će nastaviti jačati suradnju s pučkim pravobraniteljem, te u potpunosti uzeti u obzir činjenice iz njegovog godišnjeg izvješća i provoditi njegove preporuke. Konkretno, slijedom zaključaka Hrvatskog sabora od 26. lipnja 2003. Vlada je

obvezana da preispita i popravi uvjete života u odjelima za maloljetnike ustanova u kojima se ograničava sloboda kretanja u Republici Hrvatskoj, da u primjerenom roku osigura dodatna sredstva kako bi se omogućilo učinkovito funkcioniranje Pučkog pravobranitelja RH, te da se očituje o poticaju Pučkog pravobranitelja RH za priznavanje prava na naknadu djeci bivših političkih zatvorenika za dane koje su njihovi roditelji proveli u zatvoru ili pritvoru.

1.5. POVRATAK IZBJEGLICA

1.5.1. Pravni i institucionalni okvir

Pitanja vezana uz povratak prognanika i izbjeglica u RH regulirana su najvećim dijelom sljedećim zakonskim i podzakonskim propisima: Zakon o statusu prognanika i izbjeglica (NN br. 96/93, 39/95 i 128/99); Zakon o područjima posebne državne skrbi (NN br. 44/96, 57/96, 124/97, 73/00, 87/00, 94/01 i 88/02), Uredba o uvjetima i mjerilima za stambeno zbrinjavanje na područjima posebne državne skrbi (NN br. 10/01), Pravilnik o redu prvenstva stambenog zbrinjavanja na područjima posebne državne skrbi (NN br. 116/02), Program povratka i zbrinjavanja prognanika, izbjeglica i raseljenih osoba (NN br. 92/98), Zakon o prestanku važenja Zakona o privremenom preuzimanju i upravljanju određenom imovinom (NN br. 101/98); Zakon o obnovi (NN br. 24/96, 54/96, 87/96 i 57/00); Sporazum radne skupine o operativnim postupcima povratka (NN br. 92/98), te međunarodni propisi i konvencije o statusu izbjeglica.

Nadležno tijelo zaduženo za provedbu većine navedenih propisa bilo je Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo (MJROG), odnosno temeljem novog Zakona o ustrojstvu i djelokrugu ministarstava i državnih upravnih organizacija («Narodne novine», br. 199/03), od 22. prosinca 2003. godine Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti (nadalje: MOBMS) koje daje prijedloge i inicijative Vladi za poduzimanje potrebnih mjera i aktivnosti za unaprjeđenje procesa povratka te operativno provodi i koordinira Vladine programe povratka s drugim nadležnim tijelima koje sudjeluju u procesu povratka prognanika i izbjeglica. Za podršku programima povratka u dijelu koji se odnosi na obnovu stambenog fonda i infrastrukture te građevinsku podršku i operativu koja sudjeluje u programima stambenog zbrinjavanja, zaduženo je prema novom ustrojstvu ministarstava Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka (nadalje: MMTPR). Kroz navedena tijela osigurana je suradnja s glavnim međunarodnim institucijama – UNHCR, EK, OESS koja se, između ostalog, bave povratkom izbjeglica u Hrvatsku, i savjetodavna uloga njihovih eksperata za pitanja povratka.

1.5.2. Ostvareno u 2003. godini

Prioritet u svom djelovanju Vlada je usmjerila na ubrzavanje sljedećih aktivnosti: povrat imovine i stambeno zbrinjavanje, obnova ratom oštećenog stambenog fonda i osnovne infrastrukture, te osnovne aktivnosti za ubrzanje dinamike povratka i stvaranje održivih uvjeta povratka.

Povrat zauzete privatne imovine: Osobito velik pomak napravljen je na području povrata imovine koje je jedan od ključnih elemenata povratka i zaštite osnovnih ljudskih prava osobito prava na raspolaganje vlastitom imovinom, kao i normalizacije života u multietničkim lokalnim zajednicama na područjima povratka.

Na kraju 2003. godine u Hrvatskoj je preostalo zauzetih 3.509 stambenih jedinica koje se trebaju vratiti njihovim vlasnicima, a zauzimaju ih privremeni korisnici većinom izbjeglice iz BiH. Ukupno je do sada vlasnicima vraćeno 15.770 stambenih jedinica. Propisani zakonski rok za povrat privatne imovine u Hrvatskoj utvrđen je za kraj 2002. godine. Vlasnicima kojima imovina nije vraćena u posjed u zakonskim rokovima do kraja 2002. godine, isplaćuje se svaki mjesec naknada štete do povrata imovine u posjed.

U tijeku je intenzivna provedba postupaka povrata imovine prema zadnjim izmjenama Zakona o područjima posebne državne skrbi: protiv protupravnih korisnika 523 kuća pokrenuti su administrativni i sudski postupci iseljenja; za 873 korisnika u tijeku je gradnja objekata alternativnog smještaja i po završetku oni će napustiti zauzetu imovine; za 2.113 korisnika u tijeku je osiguravanje stambenog zbrinjavanja odnosno alternativnog smještaja budući nemaju druge useljive imovine u RH ili BiH. Zbog sporije provedbe programa stambenog zbrinjavanja od predviđene, do čega je došlo iz tehničkih razloga, svim privremenim korisnicima nije osigurano stambeno zbrinjavanje do kraja 2003. godine zbog čega je hrvatska Vlada u listopadu 2003. donijela posebne mjere za ubrzanje povrata imovine.

Za potrebe stambenog zbrinjavanja privremenih korisnika osigurano je ukupno 782 milijuna kuna i to: 62,5% iz hrvatskog proračuna i 37,5% iz novog kredita Razvojne banke Vijeća Europe koji je Vladi odobren u ožujku 2003. (40 milijuna eura). Za realizaciju programa su u 2003. godini korištena isključivo proračunska sredstva, jer će sredstva iz ovog kredita biti povučena 2004. godine.

Obnova stambenog fonda i osnovne infrastrukture: Obnova kako stambenog fonda i infrastrukture intenzivirana je, jer je osigurano dodatno financiranje iz državnog proračuna i iz kreditnih sredstava koje je uzela hrvatska Vlada. Većina korisnika obnove u 2003. godini bili su povratnici srpske nacionalnosti - oko 75%. U 2003. izdano je ukupno 29.000 rješenja o pravu na obnovu – mjesečni prosjek od oko 2.400 rješenja. Preostalo je za riješiti još oko 12.000 zahtjeva za obnovu, od čega su većina zahtjevi podneseni od izbjeglica i povratnika srpske nacionalnosti.

Potpota povratku i obnovi u BiH: Značajno je pokretanje procesa povratka Hrvata u područja BiH gdje je manjinski povratak ranije bio vrlo spor – bosansku Posavinu i banjalučku regiju. Hrvatska je u 2003. godini poduzela niz mjera za iniciranje povratka u susjednu BiH, u prvom redu kroz program direktne potpore Vlade RH povratnicima u BiH u obnovi njihovih oštećenih ili razorenih domova u što su uložena i značajna proračunska sredstva – isporuke građevinskog materijala su u tijeku za 1.328 obitelji povratnika u BiH (4.874 osoba).

Suradnja sa susjednim državama u povratku izbjeglica: Kroz financiranje različitih programa povratka u BiH i njihovu provedbu u suradnji s nadležnim ministarstvom u BiH, u 2003. godini intenzivirana je značajno suradnja dviju država vezano za poticanje procesa povratka u BiH kao i iz BiH u Hrvatsku.

Suradnja je uspostavljena i kroz razmjenu podataka o stanju obnove i povratu imovine BiH izbjeglica koji još borave u Hrvatskoj, a zahvaljujući inicijativi hrvatske strane i korištenju alternativnih izvora podataka osim službenih, podaci međunarodnih organizacija u BiH koje su uz lokalne vlasti u posjedu većine podataka o povratku i izbjeglicama. Međutim, podaci o izbjeglicama iz Hrvatske koje borave u BiH na području

Republike Srpske još nisu dostavljeni hrvatskoj strani u svrhu provjere o kojim se osobama radi i njihovim mogućnostima za povratak.

Daljnji napredak suradnje RH i BiH u pogledu rješavanja svih preostalih izbjeglica u BiH i u Hrvatskoj, a osobito u pogledu razmjene podataka, očekuje se uspostavom zajedničke komisije dvaju nadležnih ministarstava BiH i RH, dogovorene na ministarskoj razini u srpnju 2003. godine u Zagrebu. Ta zajednička komisija trebala bi operativno rješavati konkretna pitanja povratka u Hrvatsku i u BiH.

Hrvatska je u 2003. godini inicirala suradnju i sa Srbijom i Crnom Gorom s ciljem konačnog rješavanja preostalih izbjeglica iz Hrvatske kroz njihov povratak u Hrvatsku ili lokalnu integraciju. Suradnja je započeta kroz razmjenu podataka o izbjeglicama koje još borave u SiCG.

Stambeno zbrinjavanje bivših nositelja stanarskog prava: Provedba programa već je započela dodjelom prava na stambeno zbrinjavanje bivšim nositeljima stanarskog prava, koji su se vratili na područja posebne državne skrbi i to najmom državnih stanova i državnih APN kuća prema Zakonu o područjima posebne državne skrbi. Kako bivši nositelji stanarskog prava nisu trenutno razdvojeni od ostalih korisnika stambenog zbrinjavanja, točni podaci o broju korisnika bit će naknadno poznati.

Kako je većina bivših nositelja stanarskog prava živjela izvan područja posebne državne skrbi, Vlada je u lipnju 2003. godine prihvatila novi program stambenog zbrinjavanja bivših nositelja stanarskog prava koji se vraćaju u mjesta izvan područja posebne državne skrbi. Pod uvjetom da nemaju druge imovine i da žele živjeti u Hrvatskoj njihovo stambeno zbrinjavanje definirano je kroz modele (i) najam stana u državnom vlasništvu sa zaštićenom najamninom, ili (ii) kupovina stana koji će osigurati država uz povoljne kreditne uvjete. Krajem 2003. godine započela je medijska kampanja u Hrvatskoj te podnošenje zahtjeva za stambeno zbrinjavanje bivših nositelja stanarskih prava, što će se u 2004. godini nastaviti i u inozemstvu gdje boravi veći broj potencijalnih korisnika.

Upravljanje državnim stambenim fondom: Zadnjim izmjenama Zakona o područjima posebne državne skrbi predviđene su mjere za učinkovitije upravljanje i kontrolu korištenja državnog stambenog fonda. U 2003. godini, MJROG (MOBMS) je ponovilo reviziju državne imovine kupljene od APN-a, uglavnom obiteljskih kuća, kao osnovu za uspostavu sustava upravljanja državnim stambenim fondom. Na osnovu te revizije pokreću se postupci za iseljavanje i raskidanje ugovora o najmu s korisnicima kojima je završena obnova vlastitih domova.

Također je nastavljen postupak registracije i revizije korištenja državnih stanova. Revizija državnih stanova provodi se u suradnji s Državnim odvjetništvom i Hrvatskim fondom za privatizaciju koje utvrđuje koja je imovina u državnom vlasništvu, dok MOBMS utvrđuje pravo trenutnih korisnika na stambeno zbrinjavanje kroz najam državne imovine. Poseban problem predstavlja neutvrđeno i neproknjiženo vlasništvo nad velikim brojem stanova na područjima posebne državne skrbi te postupak tek treba provesti.

Utvrđivanje titulara vlasništva nad stanovima na područjima posebne državne skrbi i uknjižbu stanova u državnom vlasništvu provodi se u suradnji s Hrvatskim fondom za privatizaciju i Državnim odvjetništvom. Postupak uknjižbe je trenutno u završnoj fazi za 3.600 stanova na području grada Vukovara koji provodi Fond za privatizaciju nakon što

je utvrdio da se radi o državnoj imovini. Aktivnosti pripreme stanova za uknjižbu provode se trenutno i na području Sisačko-moslavačke županije kroz program CARDS 2001 u čijoj provedbi surađuju MOBMS i nevladina organizacija ASB kao provedbeni partner Europske komisije. Taj će projekt biti završen do ožujka 2004. godine i dat će model za nastavak aktivnosti na ostalim područjima posebne državne skrbi.

Iz fonda te državne imovine osigurava se dodatan stambeni fond za stambeno zbrinjavanje privremenih korisnika zauzete imovine i bivših nositelja stanarskog prava.

Osim spomenutih mjera, Vlada je definirala i poduzela druge mjere koje se odnose na poticanje rješavanja ostalih pitanja vezanih za povratak izbjeglica u Hrvatsku, što uključuje obnovu i poticanje gospodarskog oporavka, te ukupni ekonomski razvitak područja povratka, deminiranje i sređivanje zemljišnih knjiga kao osnove za uvođenje reda u sustav vlasničkih odnosa. U tijeku je i revizija korištenja državne imovine na područjima posebne državne skrbi.

U 2003. godini registrirano je ukupno 12.871 povratnika – 24% prognanika uglavnom hrvatske nacionalnosti i 76% manjinskih povratnika većinom građana srpske nacionalnosti.

Ukupno se od 1995. godine do kraja 2003. godine vratilo 318.249 prognanika i izbjeglica, i to: 210.396 povratnika – bivših prognanika, uglavnom Hrvata, koji su tijekom progonstva boravili u drugim područjima Hrvatske koja nisu bila zahvaćena ratom (66% od ukupnog broja povratnika), te 107.853 manjinskih povratnika hrvatskih građana srpske nacionalnosti, koji su u izbjeglištvu većim dijelom boravili u SRJ i BiH (34% ukupnog broja povratnika).

Osim kroz broj povratnika, rezultati Vladine politike i poduzetih mjera tijekom 2003. godine mjerljivi su kroz slijedeće konkretne indikatore:

- 8.000 obnovljenih stambenih jedinica i prateće osnovne komunalne i socijalne infrastrukture u mjestima povratka u 2003. godini, čime je omogućen povratak za 20.000 povratnika (uloženo ukupno 1,23 milijardi KN),
- 6.082 vraćene privatne imovine (od rujna 2002. godine kada su implementirane zadnje zakonske promjene vezane za procedure povrata imovine, od čega se najveći dio odnosi na imovinu vraćenu u 2003. godini),
- 3.741 stambeno zbrinuta obitelj privremenih korisnika zauzete imovine uglavnom izbjeglice iz BiH i SiCG, te drugi povratnici u potrebi, a koji su tijekom 2003. godine dobili u najam državnu imovinu ili građevinski materijal za gradnju kuća u kojim su trajno stambeno zbrinuti nakon napuštanja zauzete imovine,
- za 1.328 obitelji izbjeglica (4.874 osoba) osiguran je i isporučuje se građevinski materijal za obnovu njihovih razorenih kuća u BiH kroz Vladin program potpore povratku u BiH.

1.5.3. Prioritetna područja djelovanja i mjere u 2004. godini

Za povratak njihovim domovima u Hrvatskoj ili BiH ili za konačno rješenje kroz lokalnu integraciju u Hrvatskoj preostalo je danas ukupno 49.426 prognanika i izbjeglica, i to:

- 10.851 prognanika uglavnom hrvatske nacionalnosti i 1.715 raseljenih osoba srpske nacionalnosti u hrvatskom Podunavlju,
- 4.196 izbjeglica iz BiH i Kosova,

- najmanje 12.949 izbjeglica srpske nacionalnosti u SiCG i BiH, koji su podnijeli zahtjeve za povratak u Hrvatsku,
- oko 12.989 izbjeglih iz BiH i SiCG te drugih povratnika koji zauzimaju tuđu imovinu u Hrvatskoj i moraju je napustiti zbog povrata vlasnicima
- 6.726 povratnika koji su se vratili u Hrvatsku u zadnjih šest mjeseci i u potrebi su za potporom kod lokalne reintegracije.

Uvjeti za održivi povratak ili lokalnu integraciju preostalih prognanika i izbjeglica u Hrvatskoj, te potencijalnih povratnika koji još borave u SiCG i BiH, osiguravaju se kroz programe Vlade RH koji su navedeni u nastavku.

Povrat zauzete privatne imovine. Prioritet je završiti povrat preostale zauzete imovine - ukupno 3.509, koja nije vraćena vlasnicima do kraja 2003. Iseljavanje preostale zauzete imovine osigurat će se kroz završetak administrativnih i sudskih postupaka za iseljenje korisnika te imovine, te kroz ubrzanu provedbu programa stambenog zbrinjavanja privremenih korisnika koji nemaju druge useljive imovine u Hrvatskoj ili BiH dodjelom alternativnog smještaja do sredine 2004. godine.

Vlada RH donijela je 16. listopada 2003. godine mjere za ubrzanje povrata imovine, kojima je predviđeno ubrzati kupovinu kuća kroz APN i gradnju alternativnog smještaja zbog iseljavanja privremenih korisnika iz zauzete privatne imovine, te korištenje drugih alternativnih oblika smještaja tih korisnika. Tim mjerama osigurat će se i ubrzati povrat imovine vlasnicima 2.281 zauzetih kuća, koji su podnijeli zahtjeve za povrat imovine, a za 1.228 zauzetih objekata čiji vlasnici nisu zatražili povrat imenovat će se privremeni zastupnici te potom osigurati povrat imovine u 2004. godini.

Obnova stambenog fonda i osnovne infrastrukture: Prioritetne aktivnosti su nastavak obnove preostalog stambenog fonda te intenziviranje obnove objekata komunalne i socijalne infrastrukture.

U 2004. godini predviđena je obnova ukupno 11.500 u ratu oštećenih ili uništenih obiteljskih kuća i stanova, od čega 4.000 obiteljskih kuća IV. – VI. stupnja oštećenja, 1.600 stanova u oštećenim višestambenim zgradama i oko 5.400 kuća I. – III. stupnja oštećenja čiji će vlasnici dobiti novčane potpore za popravak ili će dobiti povrat vlastito uloženi sredstava za obnovu. Tim programom će biti u najvećoj mjeri priveden kraju program obnove u ratu oštećenih stambenih jedinica, a mogući preostali broj oštećenih kuća i stanova završit će se u 2005. godini. Realizacija ovih aktivnosti ovisit će o raspoloživim sredstvima proračuna i drugim izvorima financiranja programa obnove.

Većina korisnika obnove u 2004. godini su povratnici srpske nacionalnosti – oko 80%. Za utvrđivanje prava na obnovu ili povratak preostalo je još ukupno oko 12.000 zahtjeva za obnovu, podnesenih uglavnom od izbjeglica koje još borave u SiCG i BiH. Svim ovim podnositeljima zahtjeva su poslani pozivi i pojašnjenja za dopunu zahtjeva, jer nisu priložili potrebne dokaze ili izjave. U posredovanje i komunikaciju s podnositeljima zahtjeva koji borave u SiCG uključeni su i uredi SDF-a i UNHCR-a. S postignutim ubrzanjem rješavanja zahtjeva za obnovu, do polovice 2004. godine očekuje se rješavanje svih preostalih zahtjeva, izuzev onih gdje se postupak ne može završiti odmah zbog drugih imovinskih postupaka koji su u tijeku.

Odobrenim kreditom Europske investicijske banke (EIB-a) osigurana su dodatna sredstva za obnovu komunalne i socijalne infrastrukture – oko 100 milijuna eura (50%

kredit i 50% sredstva hrvatskog proračuna) – koja će se do kraja 2005. godine realizirati u 90 općina i gradova na područjima posebne državne skrbi (područjima povratka). U istom razdoblju realizirat će se projekt obnove 142 školska objekta za koji su sredstva osigurana u jednakom omjeru iz kredita Razvojne banke Vijeća Europe i iz hrvatskog proračuna.

Program stambenog zbrinjavanja na područjima posebne državne skrbi namijenjen je svim povratnicima, izbjeglicama u potrebi za lokalnom integracijom i drugim naseljenicima na tim područjima koji nemaju vlastite imovine, a prioritet je trenutno dan korisnicima privremeno zauzete privatne imovine koju moraju napustiti zbog povrata vlasnicima (uglavnom srpski povratnici i SICG i BiH). Do sredine 2004. godine namjerava se završiti stambeno zbrinjavanje privremenih korisnika zauzete imovine, a potom nastaviti s programom stambenog zbrinjavanja za druge povratnike i stanovnike tih područja. Kroz ovaj program nastaviti će se stambeno rješavati i bivši korisnici društvene imovine koji se vraćaju na područja posebne državne skrbi.

Stambeno zbrinjavanje bivših nositelja stanarskog prava koji se vraćaju na područja Hrvatske izvan područja posebne državne skrbi. U 2004. godini započet će provedba programa stambenog zbrinjavanja bivših nositelja stanarskog prava koji su živjeli izvan područja posebne državne skrbi, a prema programu Vlade iz lipnja 2003. godine. Za te potrebe u proračunu za 2004. godinu osigurat će se 60 milijuna kuna potrebnih za gradnju oko 1.500 stanova. Do kraja 2004. godine podноситi će se zamolbe za stambeno zbrinjavanje i nastaviti medijska kampanja u Hrvatskoj te inozemstvu.

Upravljanje državnim stambenim fondom. U 2004. godini izdat će se ugovori o najmu za državnu imovinu – državne kuće i stanovi na područjima posebne državne skrbi za korisnike kojima se utvrdi pravo na stambeno zbrinjavanje, a prema Zakonu o područjima posebne državne skrbi. Također će se nastaviti postupak utvrđivanja titulara vlasništva nad stanovima u državnom vlasništvu budući za većinu imovine taj postupak nije do sada proveden. Na osnovu toga uspostaviti će se sustav upravljanja državnim imovinom.

Povratak i obnova u BiH: U 2004. nastaviti će se s programom direktne potpore hrvatske Vlade povratku izbjeglica u Bosnu i Hercegovinu kroz potporu u obnovi njihovih oštećenih i razorenih kuća u BiH. Predviđen je završetak obnove kuća za 1.328 obitelji povratnika u BiH za koje su trenutno u tijeku isporuke građevinskog materijala. Također će se u hrvatskom proračunu osigurati dodatna sredstva za nastavak programa obnove kroz dodjelu građevinskog materijala za nove korisnike.

Suradnja sa susjednim državama u povratku izbjeglica: Očekuje se daljnji napredak u suradnji sa susjednim zemljama, između ostalog kroz pripremu donatorske konferencije koja se organizira slijedom predsjedničke inicijative triju država – RH, SiCG, BiH.

S BiH nastaviti će se intenzivna suradnja kroz financiranje započetih programa povratka i obnove u BiH, te intenziviranje razmjene podataka s nadležnim ministarstvom u BiH, čime će se dodatno potaknuti procesi povratka.

Predviđa se uspostava pune suradnje sa SiCG, osobito vezano za razmjenu podataka o izbjeglicama koje još borave u SiCG, kako bi se ubrzao povratak i što prije pronašla konačna rješenja za sve hrvatske građane koji su preostali u SiCG.

Namjera je hrvatske Vlade da tražeći alternativne načine i modele financiranja razriješi što prije pitanje povrata imovine, potom da do kraja 2003. godine završi program stambenog zbrinjavanja privremenih korisnika trenutno zauzete imovine, te u bližoj perspektivi i ukupnu obnovu stambenog fonda i pripadajuće infrastrukture - tijekom 2004. i 2005. godine.

Plan provedbe Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju

R.B.	Mjera	Rok provedbe	Nositelji
SLOBODA UDRUŽIVANJA			
	izrada Strategije za razvoj civilnog društva u RH	/04	SRCD, NZRCD
R.B.	Mjera	Rok provedbe	Nositelji
RAVNOPRAVNOST SPOLOVA, ZAŠTITA PRAVA DJETETA			
	provedba Prioritetnih aktivnosti iz Nacionalnog programa djelovanja za djecu	trajno	MOBMS Vijeće za djecu
	donošenje Nacionalne strategije u prevenciji ponašanja djece i mladih	06/04	MOBMS Povjerenstvo VRH za prevenciju ponašanja djece i mladih
	proglašenje Dana Konvencije o pravima djeteta u RH	/04	
R.B.	Mjera	Rok provedbe	Nositelji
PRAVA MANJINA I ZAŠTITA MANJINA			
	provedba Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, Zakona o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina, Zakona o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina, te drugih provedbenih propisa	trajno	VRH UNM MZOŠ
	održavanje dopunskih izbora za predstavnike nacionalnih manjina u predstavničkim tijelima jedinica lokalne i područne samouprave u onim jedinicama u kojima nije ostvarena njihova zastupljenost	02/04	VRH
	održavanje dopunskih izbora za vijeća nacionalnih manjina u jedinicama lokalne i područne samouprave, koje nisu izabrane	02/04	VRH
	usvajanje izvješća VRH o provedbi Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina	02/04	VRH
R.B.	Mjera	Rok provedbe	Nositelji
PUČKI PRAVOBRANITELJ			
	daljnje jačanje suradnje s pučkim pravobraniteljem, posebno provedbom preporuka iz njegovih	/04	VRH

godišnjih izvješća

R.B.	Mjera	Rok provedbe	Nositelji
POVRATAK IZBJEGLICA			
7	provoditi Program povratka prognanika i izbjeglica VRH, uključujući dvostrane i višestrane projekte vezane uz povratak izbjeglica (čl. 3.)	Trajno	VRH MVP MOBMS MMTPR tijela državne uprave
9	putem kredita ili drugih donatorskih programa osigurati potporu za još 4.000 do 5.000 stambenih jedinica za alternativni smještaj privremenih korisnika koje treba stambeno zbrinuti kako bi proces povrata imovine u Hrvatskoj završio do kraja 2002. godine te se stambeno zbrinuli izbjeglice, povratnici i prognanici koji se žele lokalno integrirati (čl. 3.)	Trajno	VRH MOBMS MMTPR
10	nastaviti usklađivati postojeće procedure povrata imovine, uključujući potrebne izmjene zakonskih propisa (čl. 3.)	Trajno	VRH MOBMS MMTPR
11	održavati dvostrani dijalog s nadležnim Ministarstvom za ljudska prava i izbjeglice BiH, a u cilju ubrzanja prekograničnog povratka izbjeglica (čl. 3.)	Trajno	VRH MOBMS MMTPR
12	nastaviti razmjenu podataka o stanju imovine u BiH u vlasništvu privremenih korisnika privatne imovine i drugih BiH izbjeglica u RH s Ministarstvom za ljudska prava i izbjeglice BiH (čl. 3.)	Trajno	MOBMS MMTPR
13	provoditi program izravne potpore Vlade RH izbjeglicama koje borave u RH i žele se vratiti u BiH (čl. 3.)	Trajno	VRH MOBMS MMTPR
14	unapređivati suradnju sa županijskim uredima za obnovu kako bi se osigurala lokalna primjena jednakih standarda obnove (čl. 3.)	Trajno	MOBMS MMTPR
15	završiti obnovu preostalog oštećenog stambenog fonda (još oko 20.000 stambenih jedinica koliko se očekuje nakon završetka roka za podnošenje zahtjeva za obnovu koji ističe 31.12.2001) kako bi proces obnove u Hrvatskoj završio do kraja 2003. ili 2006. ovisno o izvoru financiranja (samo hrvatski proračun ili uz potporu inozemnog kredita i drugih donatorskih programa) (čl. 3.)	Trajno	VRH MOBMS MMTPR
16	nastaviti proces razminiranja područja RH pod minama preostalim iz Domovinskog rata (čl. 3.)	Trajno	VRH HCR

109	revizija korištenja stanova u državnom vlasništvu na područjima posebne državne skrbi (čl. 3.)	Trajno	MOBMS MMTPR
430	izvješćivati mjesečno VRH o napretku u obnovi oštećenih kuća (čl. 3)	Trajno	MOBMS MMTPR
431	izvješćivati mjesečno VRH o napretku u povratu imovine (čl. 3)	Trajno	MOBMS MMTPR
	Dovršiti proces vraćanja sve privatne imovine koja je bila dodijeljena na privremeno korištenje (prema Zakonu o privremenom preuzimanju i upravljanju određenom imovinom ukinutom 1998. godine)	07/2004	VRH MOBMS
	Nastavak obnove stambenog fonda	Trajno	VRH MMTPR
	Nastavak i intenziviranje obnove osnovne komunalne i socijalne infrastrukture na područjima povratka (kreditni programi EIB i CEB V)	12/2005	VRH MMTPR
	U suradnji s državnim uredima za obnovu na županijskoj razini osigurati rješavanje većine preostalih zahtjeva za obnovu (19.000) i utvrđivanje prava na obnovu, izuzev slučajeva gdje su u tijeku drugi imovinski postupci	07/2004	MMTPR
	Nastavak programa stambenog zbrinjavanja na područjima posebne državne skrbi, uključujući stambeno zbrinjavanje bivših nositelja stanarskih prava koji se trajno vraćaju na područja posebne državne skrbi	Trajno	VRH MOBMS MMTPR
	Provedba programa stambenog zbrinjavanja bivših nositelja stanarskog prava koji se vraćaju na područja Hrvatske izvan područja posebne državne skrbi	Trajno	VRH MOBMS MMTPR
	Utvrđivanje titulara vlasništva nad stanovima na područjima posebne državne skrbi	Trajno	MOBMS HFP Državno odvjetništvo Središnji ured za upravljanje državnom imovinom
	Uspostava sustava upravljanja državnim stambenim fondom na područjima posebne državne skrbi	Trajno	MOBMS
	Nastavak provedbe VRH programa potpore povratku izbjeglica u BiH kroz pomoć u obnovi oštećenih i uništenih obiteljskih kuća u BiH	Trajno	VRH MOBMS MMTPR
	Intenzivirati suradnju i dijalog s Bosnom i Hercegovinom te nadležnim Ministarstvom za ljudska prava i izbjeglice BiH, uključujući razmjenu podataka, a u cilju ubrzanja	Trajno	VRH MOBMS

prekograničnog povratka i osiguravanje konačnih rješenja za preostale izbjeglice		
Nastaviti i intenzivirati suradnju i dijalog sa Srbijom i nadležnim Komesarijatom za izbjeglice Srbije, uključujući razmjenu podataka o izbjeglicama iz Hrvatske koji još borave u SiCG, a u cilju povratka i osiguravanja konačnih rješenja za preostale izbjeglice iz Hrvatske	Trajno	VRH MOBMS

1.6. SURADNJA S MKSJ

Republika Hrvatska je bila prva država koja je još krajem 1991. predložila UN osnivanje suda za ratne zločine počinjene u bivšoj Jugoslaviji. Hrvatska suradnju s Međunarodnim kaznenim sudom za zločine počinjene na području bivše Jugoslavije (MKSJ) shvaća ne samo kao svoju međunarodnu i pravnu obvezu, već i kao moralnu obvezu kažnjavanja svih počinitelja ratnih zločina i stvaranje preduvjeta za pomirbu naroda koji žive na području djelovanja Suda. U brojnim prilikama, pa tako i tijekom 2003. godine, Vlada Republike Hrvatske dokazala je podršku radu Suda, posebice kontinuiranom suradnjom u pristupu dokumentima i dokazima, saslušanju svjedoka i osumnjičenika, kao i pružanja pomoći u radu istražnim timovima Suda.

Vezano uz određena pitanja pristupa arhivima i dostave dokumentacije, čestim dogovorima s predstavnikom Tužiteljstva u Zagrebu iznađene su formule za uspješno rješavanje svih spornih momenata. Na inicijativu hrvatske strane, Tužiteljstvo MKSJ-a obavilo je reviziju zahtjeva Tužiteljstva kojima hrvatska strana nije u potpunosti udovoljila do tog trenutka. Prema rezultatima revizije, od 519 do tada podnijetih zahtjeva, nije bilo niti jednog zahtjeva na koji uopće nije odgovoreno, a djelomično je ostalo otvoreno 14 zahtjeva. Svi ti zahtjevi riješeni su do sredine rujna 2003. godine. Novi zahtjevi Tužiteljstva promptno se dostavljaju na postupanje nadležnim državnim tijelima koja ih ispunjavaju u zadanim rokovima.

Tijekom suradnje s MKSJ, hrvatska strana dostavila je više tisuća dokumenata sadržanih u više desetaka tisuća stranica, desetaka video i audio kazeta, disketa i CD-a, omogućeno je posjećivanje svih zatraženih lokacija od interesa haških istražitelja, pružena je logistička podrška svim ekspertnim ili istražiteljskim grupama, posredovano je u svim zatraženim slučajevima ugovaranja razgovora svjedoka s istražiteljima (preko 200 slučajeva) ili saslušanja putem videolinka, udovoljeno je i svim specifičnim zahtjevima za realiziranje sastanaka predstavnika Tužiteljstva MKSJ s djelatnicima hrvatskih državnih tijela te obavještajnih i sigurnosnih službi itd.

Uhićenjem haškog optuženika i bjegunca Ivice Rajića u travnju 2003. godine, pruženi su dodatni dokazi o političkoj volji za punom suradnjom hrvatske strane s MKSJ na temelju preuzetih obveza. Temeljem odluke Županijskog suda u Zagrebu, potvrđene i od strane Vrhovnog suda RH povodom žalbe Ivice Rajića, imenovani je predan MKSJ-u 24. lipnja 2003.

Jedini otvoreni zahtjev Suda prema Republici Hrvatskoj je Nalog za uhićenje i predaju optuženog umirovljenog generala Hrvatske vojske Ante Gotovine. Hrvatska vlada je, između ostalog, za odbjeglih generalom Gotovinom raspisala međunarodnu tjeralicu i

odredila novčanu nagradu za informacije o njegovom kretanju, a tijekom 2003. godine u tri navrata Tajniku MKSJ-a podnijela odgovarajuća izvješća, sukladno pravilu 59. Pravilnika o postupku i dokazima MKSJ-a, o poduzimanju svih raspoloživih radnji i mjera u cilju utvrđivanja njegovog mjesta boravka i uhićenja. Istovremeno je o tome obavještavana i Glavna tužiteljica MKSJ-a Carla Del Ponte.

Vlada RH u više navrata je izražavala spremnost kako će primijeniti odluke MKSJ-a, te nastaviti dosadašnju suradnju. Presuda tzv. "Gospičkoj skupini" kao i sve uspješnija operativna suradnja Državnog odvjetništva RH i Tužiteljstva MKSJ-a te usklađivanje nacionalnog zakonodavstva donošenjem potrebnih propisa kao što su to npr. Zakon o zaštiti svjedoka (NN br. 163/03) i Zakon o primjeni Statuta Međunarodnoga kaznenog suda i progona za kaznena djela protiv međunarodnoga ratnog i humanitarnog prava (NN br. 175/03), stvoreni su preduvjeti za ustupanje jednog broja optužnica, odnosno kaznenih postupaka hrvatskom pravosuđu od strane haškog Tužiteljstva.

Aktivnosti Vlade kao i suđenja za ratne zločine pred domaćim sudovima su pozitivno utjecali na svijest javnosti da svaki zločin, bez obzira na nacionalnost njegova počinitelja, mora biti kažnjen. Stoga će nadležna državna tijela na području Republike Hrvatske uhititi svaku osobu optuženu za ratni zločin.

Prioritet u 2004. godini: RH će nastaviti s punom suradnjom s MKSJ-om u svim područjima (predaja dokumenata, uvid u pojedine dokumente i registre, dostava podataka o svjedocima i osumnjičenicima, ekshumacije, pružanje tehničke pomoći i sl.), te poduzimati sve raspoložive mjere u cilju uhićenja i predaje odbjeglog generala Ante Gotovine Sudu. U slučaju eventualnog podizanja novih optužnica, Vlada RH je spremna promptno postupiti po zahtjevima Suda.

1.7. REGIONALNA SURADNJA

1.7.1. Bilateralna suradnja

Odnosi sa susjednim državama

Talijanska Republika

Bilateralni odnosi. Talijanska Republika je jedina susjedna država koja je članica EU pa su stoga dobri bilateralni odnosi za RH od velike važnosti. Ti odnosi su vrlo razvijeni, poglavito na gospodarskom polju. RH je veoma zainteresirana za svestranu suradnju na Jadranu, osobito u pitanjima zaštite okoliša, zatim u pitanjima sigurnosti, borbe protiv organiziranog kriminala i ilegalnih migracija. Dvije zemlje intenzivno surađuju i u okviru regionalnih inicijativa i foruma. Većih otvorenih pitanja u bilateralnim odnosima nema.

Bilateralni ugovori. RH je do sada sklopila s TR 30-tak bilateralnih sporazuma uključujući memorandume i protokole, od čega je 15 ugovora stupilo na snagu. U tijeku je potpisivanje i/ili ratifikacija 6 ugovora. Tijekom 2003. godine na snagu je stupio Ugovor o znanstvenoj i tehnološkoj suradnji i Sporazum o suradnji na području obrane, potpisan je Protokol o suradnji na području kulture i obrazovanja za razdoblje 2003.-2007. i Memorandum o suradnji na području malih i srednjih poduzeća, a razmijenjene su i ratifikacijske isprave za stupanje na snagu Ugovora o socijalnom osiguranju.

U 2004. očekuje se ratifikacija Sporazuma o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja i postupak sklapanja već parafiranih sporazuma (Ugovor o cestovnom prometu roba i putnika, Sporazum o pravodobnoj razmjeni informacija u slučaju radiološke opasnosti i razmjeni tehničkih informacija s područja nuklearne i radiološke opasnosti i razmjeni tehničkih informacija s područja nuklearne i radiološke sigurnosti, Sporazum o prijateljstvu, suradnji i partnerstvu).

Gospodarska suradnja ima veliko strateško značenje za obje zemlje, kao i za stabilizaciju cijele regije. U 2002. godini, kao i u protekle četiri godine, Italija je prvi vanjskotrgovinski partner RH. U 2002 godini Italija je na drugom mjestu po ukupnim ulaganjima u RH. Četvrto zasjedanje Mješovitog odbora za gospodarsku suradnju trebalo bi se održati tijekom 2004. godine. Operativni program Jadranske prekogranične suradnje talijanskih jadranskih regija s istočno-jadranskim zemljama pokrenut je u okviru inicijative EU Interreg IIIA u travnju 2003.

Otvorena pitanja. Drugi sastanak Mješovitog hrvatsko-talijanskog povjerenstva koje bi na temelju izmijenjenog Zakona o denacionalizaciji, koji i strancima omogućuje nadoknadu za nacionaliziranu imovinu u RH, trebalo pokušati pronaći rješenje za uključivanje talijanskih državljana u postupak denacionalizacije u RH, održan je u Zagrebu u travnju 2003. godine. Nastavljena je rasprava i razmjena mišljenja o kategorijama osoba koje bi mogle ostvariti pravo na naknadu. Hrvatskoj strani su potvrđena uvjerenja da TR snažno podupire ulazak RH u EU, te da davanje podrške nije uvjetovano radom Mješovitog povjerenstva za pitanje povrata oduzete imovine.

Iako je Senat talijanskog Parlamenta ratificirao Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju RH s EZ u srpnju 2003. još se očekuje njegovo potvrđivanje u Zastupničkom domu.

Tijekom 2004. godine rješavat će se i pitanja nastala proglašenjem Zaštićenog ekološko-ribolovnog pojasa (ZERP), kroz subregionalnu konferenciju jadranskih država, koju je inicirala RH, i kroz pregovore s EK o sklapanju Ugovora između RH i EK o partnerstvu u ribarstvu.

Očekuje se i nastavak rada Mješovitog povjerenstva za pitanje povrata imovine.

Tehničko pitanje. RH kao sukcesor SFRJ duguje Italiji 35.369.233 USD na ime odštete za nacionaliziranu i optantsku imovinu s područja Zone B Slobodnog teritorija Trsta koji je pripao SFRJ, čime se zatvaraju obveze proistekle iz Osimskih sporazuma iz 1975. i Rimskog ugovora iz 1983. Vlada RH je spremna otplatiti taj dug u nekoliko rata, međutim, unatoč višekratnim obećanjima Italija još nije dostavila broj računa na koji bi se taj dug isplaćivao.

Manjine. Talijanska manjina u RH uživa sva prava prema europskim standardima, a ima i svog zastupnika u Hrvatskom Saboru. Talijanski jezik je službeni jezik u općinama s većinskim talijanskim stanovništvom gdje postoje osnovne i srednje škole na talijanskom jeziku koje mogu pohađati i hrvatska djeca. Talijanska Vlada financijski pomaže svoju manjinu, a to isto čini i hrvatska Vlada. Hrvatska manjina u Italiji nije tako dobro organizirana iako je u ožujku 2001. osnovan Savez hrvatskih zajednica kao krovna organizacija hrvatskih udruga. RH očekuje da talijanska Vlada znatnije pomaže kulturne aktivnosti hrvatske manjine.

Prioriteti. U sljedećem razdoblju očekuje se intenziviranje bilateralnih kontakata na svim razinama uključujući i intenziviranje komunikacija između različitih resora.

U postupku je ratifikacija nekoliko potpisanih ugovora, u kolovozu 2003. izvršena je razmjena ratifikacijskih isprava za stupanje na snagu Ugovora o socijalnom osiguranju. Očekuje se i ubrzanje potpisivanja niza bilateralnih ugovora, među kojima je značajno spomenuti Sporazum o praktičnim mjerama povjerenja za izbjegavanje incidenata na moru u kojega bi trebalo ugraditi i elemente o ribarskoj politici, poglavito aspekte koji se odnose na zaštitu okoliša sukladno reformi zajedničke ribarske politike EU.

Na području gospodarstva očekuje se intenziviranje suradnje u infrastrukturnoj izgradnji s naglaskom na koridoru V, a također je dogovoreno osnivanje zajedničkog radne skupine za izgradnju industrijskih okruga (uz tal. "know how" pripremljena su četiri područja za stvaranje industrijskih okruga: drvna i metalo-prerađivačka industrija, industrija kože i obuće; u srpnju 2003. u Rimu je održan sastanak o operativnom provođenju projekta).

Republika Slovenija

Bilateralni odnosi. Bilateralni odnosi dviju država su intenzivni, raznovrsni i razvijeni na svim razinama. Postizanje izvrsnih političkih odnosa za sada priječe otvorena pitanja naslijeđena iz bivše zajedničke države, posebice u svezi s razgraničenjem na moru i neriješenim dugovanjima Ljubljanske banke hrvatskim štedišama. Ipak, te činjenice nisu onemogućile razvijanje dobrih susjedskih odnosa, naročito u području kulture, znanosti, obrazovanja i gospodarstva.

Bilateralni ugovori. Sklopljeno je 59 bilateralnih ugovora i akata u proteklih jedanaest godina, od čega je aktualno na snazi 39 ugovora. Od novijih, značajni su Protokol o suradnji dvaju MVP-a te usuglašena Zajednička izjava kojom se potvrđuje značaj opće strateške suradnje dviju država. Slovenska strana je na sastanku u travnju 2003. godine, nakon uspješno provedenih referenduma o prijemu u EU i NATO, ponudila svekoliku pomoć i suradnju RH na njenom putu ka članstvu u euroatlantske integracije, budući da je skori ulazak RH u EU i NATO interes i RS.

Granična pitanja. Sporazum o pograničnom prometu i suradnji između dviju država, potpisan 1997. godine, stupio je na snagu 2001. godine i njime se u potpunosti regulira režim na granici u pograničnom pojasu. Dogovoreno je otvaranje 27 malograničnih prijelaza do kraja 2003. godine. Produžena je provedba privremenog ribolovnog režima u području obuhvaćenom tim Sporazumom. Ministri obrane dviju država potpisali su 14. ožujka 2003. godine u Ljubljani Sporazum o suradnji na području obrane, kao poticaj širenju bilateralne vojne suradnje. Ugovor o prekograničnoj policijskoj suradnji stupio je na snagu 16. travnja 2003.g. Provedba tog Ugovora trebala bi povećati sigurnost na granici. Ministri vanjskih poslova Tonino Picula i Dimitrij Rupel potpisali su Sporazum između Vlada RH i RS o jednostavnijem obavljanju granične kontrole u cestovnom i željezničkom prometu na zajedničkim graničnim prijelazima.

Otvorena pitanja. Predsjednik RH Stjepan Mesić je, na poziv predsjednika RS dr. Janeza Drnovšeka, boravio od 13. do 15. svibnja 2003.g. u službenom posjetu Sloveniji, prilikom kojeg je slovenska strana pokazala određenu spremnost za rješavanje otvorenog pitanja dugovanja Ljubljanske banke na bilateralnoj i sukcesijskoj razini. U pitanja dugovanja Ljubljanske banke, Slovenija nastoji depozite hrvatskih štediša uključiti

u postupak sukcesije, dok Hrvatska i dalje stoji na stajalištu da ta dugovanja nisu dio sukcesijske mase, budući da se radi o privatnom pravnom odnosu između banke i štediša. Tražeći načine kako bi od Ljubljanske banke povratili svoje depozite hrvatski građani - štediše Ljubljanske banke uputili su tužbe Sudu za ljudska prava Vijeća Europe, a to pitanje raspravlja se i u Parlamentarnoj skupštini Vijeća Europe.

Ugovor između Republike Hrvatske i Republike Slovenije o uređenju statusnih i drugih pravnih odnosa vezanih uz ulaganje, iskorištavanje i razgradnju Nuklearne elektrane Krško potpisan u prosincu 2001. godine je nakon obostrane ratifikacije stupio na snagu 11. ožujka 2003. godine. Preostalo je još riješiti dugovanje slovenske strane za neisporučenu električnu energiju od 1. srpnja 2002. godine do stupanja na snagu Ugovora.

Prioriteti. Među otvorenim pitanjima, za očekivati je da će implementacija Ugovora o NE Krško ići prema dogovoru i redovito te da će se otvoriti mogućnosti za nalaženje zajedničkih rješenja u pitanju dugovanja Ljubljanske banke, a moguće je i sklapanje Ugovora o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja.

Najznačajniji problem koji Hrvatska i Slovenija trebaju riješiti u međusobnim odnosima jest razgraničenje teritorijalnog mora i nakon toga sklapanje konačnog sporazuma o državnoj granici.

U predstojećem razdoblju, posebno u 2004. godini kada u svibnju Republika Slovenija postaje članicom EU, očekuje se konkretniji nastavak suradnje dviju država u vezi s uključivanjem RH u EU i NATO, kao i nastavak konzultacija o uvođenju schengenskog režima na slovensko-hrvatskoj granici.

Republika Mađarska

Bilateralni odnosi. Hrvatsko-mađarski odnosi se mogu okarakterizirati kao strateško partnerstvo koje krasi dobra politička suradnja, gospodarska razmjena u usponu, kao i izvrsna suradnja u području zaštite manjina. Nema otvorenih pitanja.

Tijekom prošle godine ubrzano se radilo na mnogobrojnim infrastrukturnim projektima kako bi se prometno što bolje povezale dvije zemlje te je dogovorena izgradnja mosta na Muri po uzoru na most Marije Valerija između Mađarske i Slovačke (sufinanciran zajedno s EU), kao i izgradnja graničnog prijelaza na zajedničkoj lokaciji na mađarskom teritoriju na trasi novog auto-puta Rijeka – Zagreb - Budimpešta.

Održana je 2. sjednica Mješovitog odbora za suradnju između Vlade RH i Vlade Republike Mađarske. Razmatrane su teme iz prometne infrastrukture, prosvjetno-znanstvene suradnje i zaštite okoliša te su doneseni zaključci temeljem kojih se suradnja u navedenim područjima daljnje konkretizira i produbljuje.

U službenom posjetu Republici Mađarskoj boravili su premijer Račan i predsjednik HS Tomčić te predsjednik Mesić, a u posjetu RH bili su ministar vanjskih poslova Republike Mađarske Laszlo Kovacs, ministar obrane RM Ferenc Juhasz te ministrica unutarnjih poslova Monica Lamperth.

Bilateralni ugovori. Do danas je s RM potpisano 40 Ugovora i akata, a 34 je preuzeto sukcesijom. Tijekom posjeta predsjednika Mesića RM u rujnu 2003. potpisan je Ugovor

o kontroli graničnog prometa u cestovnom, željezničkom i vodnom prometu, te Protokol o njegovoj primjeni.

Prioriteti. U sljedećem razdoblju očekuje se nastavak rada Mješovitog odbora za suradnju između Vlada RH i RM, koji će razmatrati suradnju u svim resorima. Očekuje se i potpisivanje Sporazuma o vidljivosti zajedničke granice, te Sporazuma o socijalnom osiguranju. Jednako tako, očekuje se ubrzan nastavak radova na infrastrukturnim projektima koji su u tijeku kao i početak radova na prometnom koridoru Vc, nastavak rada mješovitog odbora za zaštitu manjina, te rješavanje pitanja vezanih uz zabranu uvoza mađarskog mesa.

Bosna i Hercegovina

Bilateralni odnosi. RH i BiH imaju stabilnije odnose gotovo na svim područjima u odnosu na poslijeratno vrijeme. Međudržavni susreti su česti, a susreti na razini predsjednika odvijaju se kroz rad Međudržavnog vijeća za suradnju koje se sastaje dva puta godišnje. Značajan pomak učinjen je na uređenju državne granice. Program podrške Vlade RH Hrvatima u BiH postao je transparentan i učinkovit, posebno na području obnove kuća.

Bilateralni ugovori. RH i BiH potpisale su do sada više od 80 sporazuma i akata, od kojih je na snazi više od 30, a privremeno se primjenjuje dodatnih 20. U 2004. godini moguće je potvrđivanje Sporazuma o državnoj granici, kojem prethodi opsežan rad i izrada dokumentacije koja omogućava provedbu sporazuma. RH i BiH dijele najdužu kopnenu granicu od 1000 km.

U 2003. godini potpisan je Sporazum o pograničnoj suradnji i prometu, čija puna implementacija tek predstoji, a potpisivanjem Aneksa Ugovora o određivanju zajedničkih lokacija na graničnim prijelazima moguć je takav režim na pet graničnih prijelaza. Ugovor o ukidanju viza, potpisan koncem 2003. omogućuje prelazak državne granice s osobnim iskaznicama. Dvije strane nisu završile pregovore oko izmjene članka 9. Ugovora o slobodnom tranzitu kroz teritorij RH u i iz luke Ploče i kroz BiH u Neumu što je preduvjet za potvrđivanje s hrvatske strane, Ugovora o dvostrukom državljanstvu, Ugovora o imovinsko-pravnim pitanjima i sl.

Gospodarstvo. RH je glavni bh. gospodarski partner; prvi izvoznik na bh. tržište i jedan od najvećih stranih ulagača. Ukupna razmjena u prvih 9 mjeseci 2003. prelazila je 800 mil. USD, a hrvatski izvoz prelazio je 650 mil. USD. RH je prva zemlja koja je s BiH potpisala i počela primjenjivati Ugovor o slobodnoj trgovini od 2001. godine. Ugovor je asimetričan u korist BiH. Zbog unutarnjih gospodarskih problema, BiH je najavila RH suspenziju slobodne trgovine za poljoprivredne i prehrambene proizvode na 3 mjeseca. Konzultacije nadležnih ministarstava RH i BiH o navedenom problemu predviđene su za 12. siječnja 2004.

Vlada RH je iskazala interes za sudjelovanje u izgradnji dionice koridora Vc kroz BiH, a surađuje se na brojnim infrastrukturnim projektima i inicijativama.

Multilateralna suradnja. RH i BiH surađuju u okviru regionalnih inicijativama; Paktu o stabilnosti, SEI, Jadransko-jonskoj inicijativi i Savskoj inicijativi. RH se snažno zalagala za ulazak BiH u VE, a podupire i njezino približavanje EU.

Otvorena pitanja najvećim dijelom su nastala kao posljedica raspada bivše zajedničke države i rata – uređenje imovinsko-pravnih odnosa, povratak izbjeglica, ostvarivanje punog nacionalnog suvereniteta Hrvata u BiH.

Prioriteti. Pomoć Hrvatima u BiH u povratku i zalaganje za njihovu punu afirmaciju kao jednog od tri ravnopravna naroda u BiH, nastavak razvijanja dobrosusjedske suradnje, rješavanje imovinsko-pravnih pitanja, suradnja u infrastrukturnim projektima, suradnja u regionalnim projektima, potvrđivanje u parlamentima Ugovora o državnoj granici, rješenje pitanja dvostrukog državljanstva.

Srbija i Crna Gora

Bilateralni odnosi. Nakon dugogodišnje faze normalizacije odnosa, u kojoj su se prvenstveno rješavala otvorena pitanja naslijeđena raspadom bivše zajedničke države, ušlo se u fazu uspostave svih vidova suradnje s najvećim naglaskom na suradnju u gospodarstvu. Prvi službeni posjet predsjednika RH Stjepana Mesića SiCG u rujnu 2003. godine, na simboličkoj je razini zaključio proces normalizacije i obje zemlje naglašavaju važnost uspostave novih međudržavnih odnosa za budućnost.

Bilateralni ugovori. RH i SCG potpisale su u prosincu 2002. godine Ugovor o slobodnoj trgovini, čime su se stekli daljnji uvjeti za obimniju i sadržajnu gospodarsku suradnju. Robna razmjena u 2002. godini iznosila je 225 milijuna dolara, s tim da je i dalje prisutna značajna razlika u korist izvoza RH u SCG (172 milijuna dolara). Sve su veća i ulaganja tvrtki iz RH u SCG.

RH i SCG potpisale su 10. prosinca 2002. godine Protokol o privremenom režimu uzduž južne granice između dviju država ("Protokol o Prevlaci"), čime su stvoreni preduvjeti okončanju dugogodišnjeg mandata UN vojne promatračke misije na Prevlaci (mandat je okončan 15. prosinca 2002. godine). Protokol je većim dijelom proveden, uspostavljen je pogranični promet, otvoreni su granični prijelazi na južnoj granici, izvršena je demilitarizacija, a jedan dio akvatorija uz Prevlaku nadzire zajednička hrvatsko-srpsko-crnogorska policijska posada. Obje strane su se izjasnile za suradnju i glavna perspektiva susjednih općina uz granicu je razvoj turističke ponude.

Nakon izvršene liberalizacije viznog režima proteklih godina, kada je pojednostavljena i ubrzana procedura izdavanja viza za državljane SiCG (posebno u gospodarske svrhe) RH je odlučila privremeno suspendirati vizni režim za državljane SiCG. Vizni režim suspendiran je do 31. siječnja 2004. godine, a eventualno stalno ukidanje viznog režima zavisiti će od sveukupnog rješavanja još uvijek otvorenih pitanja. Ovim potezom, kao i potpisivanjem Ugovora o slobodnoj trgovini omogućena je nesmetana komunikacija roba, ljudi i ideja preko zajedničke granice.

Prioriteti. U sljedećem razdoblju RH očekuje nastavak pregovora o identifikaciji i obilježavanju granice na kopnu i razgraničenju na moru, što znači nastavak rada Mješovite diplomatske komisije za granice koja je do sada održala četiri sastanka. Očekuje se također i nastavak rada mješovitih povjerenstava za provedbu Sporazuma o određivanju graničnih prijelaza i Sporazuma o pograničnom prometu, čime bi se riješila još uvijek otvorena granična pitanja.

Od preostalih otvorenih pitanja, prije svih pitanja izbjeglih i nestalih, za povratak izbjeglih državljana RH koji se nalaze u SiCG ne postoje nikakve prepreke povratku, a

predsjednik Vlade RH Račan upito je javni poziv svim izbjeglim državljanima RH da se vrate u RH. Pitanje nestalih osoba rješava se izuzetno polako i unatoč čestim sastancima Komisije za nestale osobe RH i dalje potražuje 1.233 osoba nestalih u oružanim sukobima.

Očekuje se i nastavak pregovora o Sporazumu o zaštiti srpske i crnogorske manjine u RH i hrvatske u SiCG. Održano je pet kruga pregovora, veći dio teksta je usuglašen, te bi tekst mogao biti uskoro spreman za potpisivanje.

Razlog trenutnog zastoja u pregovorima o rješavanju preostalih otvorenih pitanja između RH i SiCG, kao i poboljšanja daljnje suradnje je prije svega u očekivanju formiranja nove vlade u Srbiji i sukladno tome redefiniranja odnosa u državnoj zajednici SiCG. RH smatra vitalnim daljnji razvitak procesa normalizacije odnosa sa SiCG kao i jačanje sveobuhvatnih bilateralnih odnosa na političkom i gospodarskom planu.

Odnosi s ostalim zemljama Procesu stabilizacije i pridruživanja

Republika Makedonija

Bilateralni odnosi. Politički odnosi između RH i Makedonije razvijaju se vrlo dobro na svim razinama. U protekle tri godine ostvaren je niz bilateralnih posjeta najviših dužnosnika dviju zemalja. RH i Makedonija teže ostvarivanju što bolje suradnje sa susjedima, a posebno su zainteresirane za kvalitetnu suradnju u okviru euroatlantskih integracija. Obje države podupiru napore EU za stabilizaciju jugoistoka Europe.

Bilateralni ugovori. RH i Makedonija su potpisale 24 bilateralna ugovora. U skladu s obvezom iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, odlukom Vlade RH 2001. godine započeo je postupak pregovora za sklapanje Sporazuma o regionalnoj bilateralnoj suradnji RH i Republike Makedonije u okviru približavanja i pristupanja EU. Ovim Sporazumom bi se stvorile dodatne pretpostavke za unapređivanje suradnje u okviru individualnog približavanja i pristupanja EU. Od važnijih ugovora ističemo da su RH i Makedonija potpisale 1997. godine Ugovor o slobodnoj trgovini te 2001. godine i Ugovor o readmisiji.

Gospodarska suradnja. Suradnja u gospodarstvu je dobra, a robna razmjena zadnjih nekoliko godina iznosi oko 115 milijuna USD. U 2002. godini robna razmjena ima trend rasta i iznosila je 125 milijuna USD. RH i Makedonija potpisale su Ugovor o slobodnoj trgovini još 1997. godine i on se uz manje teškoće provodi. Kao i ostale zemlje zainteresirane za sudjelovanje na makedonskom tržištu, RH se zalaže za ukidanje monopola makedonske naftne kompanije OKTA-e i za slobodan ulazak, odnosno povratak naše naftne kompanije INA na makedonsko tržište (sukladno bilateralnom dogovoru, to bi se trebalo ostvariti od 1. siječnja 2004. godine).

Multilateralna suradnja. RH podupire napore RM da se što prije pridruži europskim integracijama, a također je spremna surađivati s Albanijom i Makedonijom u pristupu NATO. U tom smislu je 2. svibnja 2003. godine potpisan "US-Adriatic charter".

Prioriteti. Sklopiti Ugovor o regionalnoj bilateralnoj suradnji RH i Republike Makedonije u okviru približavanja i pristupanja EU.

Republika Albanija

Bilateralni odnosi. RH i Albanija imaju dobre političke odnose, koji se razvijaju na svim razinama, što potvrđuje i posjet predsjednika RH S. Mesića Albaniji 27.-28. listopada 2003. Dobra suradnja ostvarena je i na području europskih integracijskih procesa i regionalne suradnje.

Bilateralni ugovori. RH i Albanija potpisale su 23 bilateralna ugovora. U siječnju 2003. godine potpisale su Ugovor o readmisiji.

Gospodarska suradnja. RH i Albanija žele, u svjetlu potpisanog Ugovora o slobodnoj trgovini (rujan 2002. godine), unaprijediti gospodarsku suradnju. U studenom 2002. godine dvije su zemlje liberalizirale vizni režim (uglavnom u svrhu olakšanja poslovnih kontakata), a 1. lipnja 2003. godine Vlada Republike Albanije ukinula je vize za putovanje državljanima RH u Albaniju. To će doprinijeti lakšem protoku roba i usluga između dviju zemalja. Zajednički je interes obiju država izgradnja Jadransko – Jonske autoceste.

Multilateralna suradnja. Dvije zemlje imaju intenzivne bilateralne kontakte na svim razinama. Također postoji želja za zajedničkim usklađivanjem napora Albanije, Makedonije i Hrvatske oko pristupa NATO-u ("US-Adriatic charter" potpisan 2. svibnja 2003. godine).

1.7.2. Multilateralna suradnja

Kroz bilateralnu suradnju u regiji, kao i kroz sudjelovanje u multilateralnim regionalnim forumima, Republika Hrvatska pridonosi jačanju dobrosusjedstva i stvaranju općeg pozitivnog ozračja u regiji, te konkretnoj programskoj suradnji kroz koju se ostvaruju hrvatski politički, gospodarski, sigurnosni i drugi interesi. Suradnja u okviru regionalnih inicijativa i u predstojećem razdoblju bit će u funkciji jačanja međusobnih odnosa, te izgradnje sposobnosti država članica za sudjelovanje u europskim procesima i članstvu u EU.

Republika Hrvatska aktivna je sudionica Pakta o stabilnosti JIE (PS), Srednjoeuropske inicijative (SEI), Jadransko-jonske inicijative (JJI), Inicijative za suradnju u Jugoistočnoj Europi (SECI), Kvadrilaterale RH-Mađarska-Italija-Slovenija, Riga inicijative, Radne zajednice Alpe – Jadran (RZAJ), Radne zajednice Podunavskih regija (RZPR), Procesu suradnje u Podunavlju (DCP), Dunavske komisije (DC), Međunarodne komisije za zaštitu rijeke Dunav (ICPDR), NATO inicijative za Jugoistočnu Europu (SEEI) i Obrambenog ministarskog procesa jugoistočne Europe (SEDM) i Koordinacijske skupine za sigurnosnu suradnju u jugoistočnoj Europi (South East Europe Security Co-operation Steering Group - SEEGROUP). RH je aktivna i u okviru Procesu suradnje u Jugoistočnoj Europi (SEECF) u kojoj ima status promatrača.

Hrvatska aktivno sudjeluje u aktivnostima *Pakta o stabilnosti za Jugoistočnu Europu* (PS) i time se potvrđuje kao važan čimbenik stabilnosti Jugoistočne Europe. Od 1. listopada 2002. do srpnja 2003. predsjedavala je II. Radnim stolom, o gospodarskoj obnovi i razvitku. Ujedno, predstavnik RH je predsjedavao III Radnim stolom o sigurnosti Pakta o stabilnosti. U Cavtatu je, 26-27. svibnja 2003.g, održan peti sastanak Regionalnog stola, te svih triju Radnih stolova Pakta o stabilnosti.

Republika Hrvatska je također na redovitom godišnjem sastanku ministara gospodarstva zemalja potpisnica Memoranduma o razumijevanju o liberalizaciji i olakšavanju trgovine Pakta o stabilnosti, pod pokroviteljstvom talijanskog predsjedništva EU, održanom u Rimu, 13. studenog 2003. godine, potpisala Ministarsku izjavu o liberalizaciji trgovine u Jugoistočnoj Europi. U Ministarskoj izjavi utvrđuje se redoslijed daljnjih koraka u kratkom i srednjem roku na dovršetku i harmonizaciji postojeće mreže bilateralnih ugovora o slobodnoj trgovini u regiji, te se zalaže za to da se na sljedećem ministarskom sastanku razmotre modaliteti postupnog prerastanja bilateralne mreže ugovora u području slobodne trgovine.

Kao dio suradnje u okviru Pakta o stabilnosti Hrvatska je sklopila ugovore o slobodnoj trgovini sa svim zemljama u regiji (osim s Moldovom), te time ispunila sve obveze iz *Memoranduma o razumijevanju o liberalizaciji i olakšavanju trgovine u JIE*. Nadalje, sklapanje *Okvirnog sporazuma o slivu rijeke Save* (Hrvatska, Bosna i Hercegovina, Slovenija i Srbija i Crna Gora 3. prosinca 2002). doprinos je integralnom upravljanju Savom, te uspostavi međunarodnog režima plovidbe rijekom Savom i njenim plovnim pritokama. U predstojećem razdoblju RH očekuje intenziviranje suradnje i kroz djelovanje Sjedišta Savske komisije u Zagrebu.

Aktivnosti *South East Europe Co-operation Initiative* (SECI) usmjerene su borbi protiv terorizma i organiziranog kriminala (SECI Centar u Bukureštu), olakšavanju trgovine i otklanjanju prepreka na graničnim prijelazima (TTFSE projekt), suradnji burzi i arbitražnih tijela na području JIE. U okviru TTFSE projekta RH je tijekom 2003. godine sudjelovala u projektu učenja na daljinu s ciljem osposobljavanja cestovnih prijevoznika, oblikovanju hrvatskih stranica u Regionalnom projektu WEB stranica i c) izradi ankete o ocijeni stanja rada službi na graničnim prijelazima i provedbi zakonske regulative. Carinska uprava MF RH sudjelovala je i u aktivnostima SECI Centra za borbu protiv prekograničnog kriminala u zemljama regije, te otkrivanju i prosljeđivanju podataka o krijumčarenju. U predstojećem razdoblju očekuje se nastavak aktivnosti na započetim programima suradnje.

Kroz članstvo u *Srednjoeuropskoj inicijativi* (SEI) Republika Hrvatska ostvaruje politički dijalog s državama članicama, te surađuje u aktivnostima pokrivenim specijaliziranim radnim skupinama. U predstojećem razdoblju očekuje se intenziviranje suradnje o političkim temama u svezi s proširenjem EU. Pritom će aktivnosti SEI biti usmjerene provedbi programa kroz koje će države u paralelnom članstvu EU i SEI, pružati stručnu potporu u pripremama i prilagodbi država Procesu stabilizacije i pridruživanja za buduće članstvo u EU. Nadalje, suradnja se predviđa i u provedbi koncepta "Wider Europe – New Neighbourhood Policy". Programske suradnje u područjima kao što su borba protiv organiziranog kriminala, civilna zaštita, gospodarstvo, malo i srednje poduzetništvo, turizam, poljoprivreda, zaštita okoliša, promet, kultura i prekogranična suradnja i u predstojećem razdoblju provodit će se kroz aktivnosti 17 radnih skupina i sufinancirati iz financijskih izvora SEI.

Kroz *Jadransko-jonsku inicijativu* (JJI) Hrvatska potvrđuje svoju Sredozemnu dimenziju. Pritom su područja od prioritarnog interesa RH pokrivena specijaliziranim Okruglim stolovima JJI; ostvarivanje Jadransko-jonskog koridora, uključujući i Jadransku autocestu; borba protiv organiziranog kriminala i ilegalnih migracija; regionalna stabilnost i sigurnost; gospodarska suradnja, naročito na području turizma i SME; programi zaštite okoliša; suradnja u kulturi, znanosti i obrazovanju. U Zadru je od 4-8. lipnja 2003. godine održan Sastanak ministara zaštite okoliša država članica JJI na kojem je usvojen i

dokument pod nazivom "Zadar Initiative – Adriatic Action Plan". U predstojećem razdoblju predviđa se nastavak programske suradnje o temama pojedinih Okruglih stolova, pri čemu se kao teme od posebnog interesa ističu zaštita okoliša i zaštita Jadrana, prometna infrastruktura, borba protiv ilegalnih migracija, gospodarstvo, kultura, turizam i prekogranična suradnja.

Kroz *Proces suradnje u Podunavlju* (Danube Co-operation Process – DCP) kao politički proces pod pokroviteljstvom EK i Pakta o stabilnosti Hrvatska nastoji dati doprinos regionalnoj suradnji u dunavskom bazenu. Hrvatska sudjeluje u projektu *DCPBASE - DCP Electronic Database* (lead-partner: Austrija). U studenom 2003. sudjelovat će na pripremnom sastanku, a u 2004. na 2. ministarskoj konferenciji DCP-a u Bukureštu.

Kroz članstvo u *Međunarodnoj komisiji za zaštitu rijeke Dunav* (ICPDR) i *Dunavskoj komisiji* (DC), kojom RH predsjeda od 2002. do 2005.g., Hrvatska sudjeluje u aktivnostima u svezi s ekološkom zaštitom i prometnim aspektima rijeke Dunav. U prioritete svog trogodišnjeg predsjedanja DK, RH je uvrstila raščišćavanje plovnog puta Dunavom i harmonizaciju normi i standarda na Dunavu sa standardima EU. U slijedećem razdoblju nastaviti će se i sa započetim pripremama za Diplomatsku konferenciju o reviziji Konvencije o režimu plovidbe Dunavom.

Hrvatska od 2000. sudjeluje u *Procesu suradnje ministara obrane jugoistočne Europe* (SEDM - South Eastern Defence Ministerial), konzultacijskom procesu uspostavljenom 1996. između Ministarstava obrane zemalja Jugoistočne Europe sa ciljem intenziviranja regionalne suradnje u pitanjima sigurnosti i stabilnosti regije.

RH ima aktivnu ulogu u NATO-ovoj *Inicijativi za Jugoistočnu Europu* (South East Europe Initiative - SEEI) kojoj je svrha pomoći u provođenju ciljeva Pakta o stabilnosti i promicati suradnju u Jugoistočnoj Europi. RH aktivna je i u okviru Koordinacijske skupine za sigurnosnu suradnju u Jugoistočnoj Europi (South East Europe Security Co-operation Steering Group - SEEGROUP), te u Koordinacijskom odboru za suradnju Srednjoeuropskih naroda (Central European Nations' Co-operation in Peace Support – CENCOOP). U predstojećem razdoblju očekuje se nastavak suradnje u programima usmjerenim pripremama za sudjelovanje u budućim mirovnim operacijama NATO/PfP.

Republika Hrvatska članica je *Srednjoeuropskog ugovora o slobodnoj trgovini* (CEFTA) od 1. ožujka 2003. godine. Sudjelovanjem u Srednjoeuropskoj zoni slobodne trgovine obuhvaća sudjelovanje na sastancima operativnih stručnih skupina i odbora, te sastancima na vrhu predsjednika vlada država članica, kao i praktičnu implementaciju ugovora o slobodnoj trgovini sklopljenih temeljem CEFTA ugovora. Od članstva u CEFTA-i očekuju se direktne gospodarske koristi u 2003. i 2004. godini u smislu povećanja izvoza radi poboljšanog pristupa i veće konkurentnosti hrvatskih roba i proizvoda na tržištu država članica CEFTA-e, te posredno utjecaj i na gospodarski rast.

Kroz *Radnu zajednicu Alpe-Jadran* (RZAJ) Hrvatska surađuje sa Slovenijom i nizom srednjoeuropskih regija, među kojima su i susjedne talijanske i mađarske. Stoga je, i s obzirom na ulazak susjedne Slovenije i Mađarske u EU g. 2004., poseban interes Hrvatske u 2003. i 2004. pojačana suradnja u projektima RZAJ koji su u skladu s politikom jačanja gospodarske i socijalne kohezije na vanjskim granicama EU-a i onima koji su u vezi s programom Interreg III B Cades.

Radna zajednica Podunavskih regija (RZPR) predstavlja okvir za međuregionalnu suradnju podunavskog prostora na području kulture, znanosti, gospodarstva, turizma, ekologije, prometa. U predstojećem razdoblju razmotrit će se spuštanje razine sudjelovanja u ovoj radnoj zajednici s državne na županijsku.

RH je u statusu promatrača u 2003. aktivno sudjelovala u svim aktivnostima *Procesa suradnje u Jugoistočnoj Europi* (SEECF) te će i u 2004. jačati regionalnu suradnju sa članicama SEECF-a kroz prioritetne aktivnosti predsjedavajućeg, kao što su borba protiv organiziranog kriminala, liberalizacija trgovine i viznih režima te pitanja obrazovanja. Od RH se očekuje pristupanje Procesu na razini punopravnog članstva.

U okviru *Kvadrilaterale* Hrvatska–Mađarska–Italija–Slovenija suradnja je usmjerena jačanju dobrosusjedskih odnosa i međusobnoj potpori u pitanjima u svezi s EU i NATO. U okviru *Kvadrilaterale* inicirane su zajedničke aktivnosti u područjima kao što su infrastruktura i prometni koridori, gospodarska suradnja, malo i srednje poduzetništvo, vojna suradnja, borba protiv terorizma i organiziranog kriminala, migracije, okoliš, informacijska tehnologija, sport i obrazovanje. U 2004. godini Hrvatska očekuje podizanje statusa promatrača u Multinacionalnoj vojnoj postrojbi *Kvadrilaterale* u status punopravnog sudionika.

Hrvatska sudjeluje u raznim programima i projektima u okviru inicijative *Interreg III* (linije A, B i C), gdje su vodeći partneri članice EU, uglavnom Italija, Austrija i Njemačka, a od 2004. i Slovenija te Mađarska. Hrvatska sudjeluje u 12 projekata odobrenih 2003.g. u okviru *Interreg III Cades*. Hrvatska se uključila i u Program *Jadranske prekogranične suradnje*, u okviru *Interreg III A* programa prekogranične suradnje Italija-Jadran, odobrenog od Europske komisije u prosincu 2002.godine. Program uključuje i BiH, SiCG i Albaniju. U 2003.g., Mađarska i Hrvatska strana usuglasile su manje Pilot projekte suradnje Mađarska-Hrvatska u okviru *Phare CBC* (od 1. siječnja 2004 - *Interreg IIIA*), koji su odobreni i od Izaslanstva EK u Budimpešti. Tijekom ljeta 2003. godine odobren je Operativni program prekogranične suradnje Slovenije, Mađarske i Hrvatske. Izaslanstvo EK preliminarno je odobrilo program. Hrvatska također sudjeluje u EU regiji budućnosti, inicijativi *Štajerske*, o kojoj je u travnju 2002.g. potpisana zajednička deklaracija austrijskih, talijanskih i mađarskih regija sudionica, te dviju država Hrvatske i Slovenije, čije će regije također sudjelovati u toj suradnji.

Plan provedbe Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju

R.B.	Mjera	Rok provedbe	Nositelji
SURADNJA S MKSJ			
17	nastavak pune suradnje s MKSJ i poduzimanje inicijativa u cilju rješavanja svih neriješenih pitanja	Trajno	VRH MP
432	poduzeti sve raspoložive mjere kako bi nadležna tijela RH na vrijeme osigurala dokumentaciju zatraženu od MKSJ-a čl. 3)	Trajno	VRH MP
JAČANJE REGIONALNE SURADNJE			
4	jačati dobrosusjedske odnose kao i višestranu i dvostranu regionalnu suradnju, osobito putem sklapanja dvostranih i višestranih ugovora, aktivnog sudjelovanja u regionalnim	Trajno	MVP TDU

	inicijativama – mjera se provodi		
21	osigurati odgovarajuću razinu uzajamnih ustupaka s drugim državama regije u pogledu kretanja osoba, robe, kapitala i usluga (razina uzajamnosti utvrđuje se u dvostranim sporazumima, uzimajući u obzir i relevantne odredbe SSP-a – čl.12.) (čl. 4.)	Trajno	MVP tijela državne uprave
22	provoditi projekte svih inicijativa s regionalnom dimenzijom koje se odnose na područje pravosuđa i unutarnjih poslova (čl. 4.)	Trajno	MUP MP
32	rješavati otvorena pitanja sa susjednim državama (čl. 4, čl. 11.)	Trajno	VRH MVP
33	raspravljati o jačanju regionalne suradnje i općenito o stanju u regiji u sklopu političkog dijaloga s EU, te obavješćivati i savjetovati se s EU o pregovorima o regionalnoj suradnji u tijeku (čl. 11.)	Trajno	MVP
35	započeti pregovore s ostalim državama potpisnicama SSP-a radi zaključivanja dvostranih ugovora o regionalnoj suradnji	Kada se stvore uvjeti	MVP TDU
37	predložiti sklapanje dvostranih ugovora s drugim državama kandidatkinjama za punopravno članstvo u EU (čl. 14.)	Trajno	MVP tijela državne uprave
52	sudjelovati u provedbi regionalne komponente CARDS programa (čl. 81. st. 3.)	Trajno	MEI tijela državne uprave
129	osmisliti programe prekogranične suradnje (čl. 81. st. 3.)	Trajno	MEI tijela državne uprave
398	izraditi prijedlog teksta izjave VRH kojom bi zatražila status punopravne sudionice Procesu suradnje u Jugoistočnoj Europi (SEECp)	03/04	MVP
399	izraditi prijedlog platforme VRH za razgovore s Republikom Italijom o sklapanju Sporazuma o mjerama povjerenja za izbjegavanje incidenta na moru	01/04	MVP TDU
419	završiti pregovore s Republikom Makedonijom o sklapanju dvostranog ugovora o regionalnoj suradnji	03/04	MVP
	izraditi prijedlog platforme VRH za razgovore vezane za bilateralne i multilateralne aktivnosti slijedom proglašenja Zaštićene ekološko-ribolovne zone	01/04	MVP TDU
	sklapanje Ugovora o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja između RH i	/04	VRH

R Slovenije		
nastavak pregovora s Bosnom i Hercegovinom o sklapanju Ugovora o imovinsko-pravnim odnosima	/04	VRH
nastavak pregovora s Bosnom i Hercegovinom o sklapanju Ugovora o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja poreza na dohodak i imovinu	/04	VRH
nastavak pregovora s Bosnom i Hercegovinom o sklapanju Ugovora o dvojnomo državljanstvu	/04	VRH
nastavak pregovora s Bosnom i Hercegovinom o sklapanju Ugovora o izmjeni Ugovora o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u kaznenim stvarima	/04	VRH
nastavak pregovora s Bosnom i Hercegovinom o izmjeni Ugovora o slobodnom tranzitu kroz teritorij RH u iz luke Ploče i kroz teritorij BiH u Neum	/04	VRH
nastavak rada Mješovite diplomatske komisije za granice između RH i SiCG	/04	VRH
nastavak rada mješovitih povjerenstava RH i SiCG za provedbu Sporazuma o određivanju graničnih prijelaza i Sporazuma o pograničnom prometu	/04	VRH